

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَ
عَشْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ
تَضِلُّوا أَبَدًا، وَأَنْهُمَا لَنْ يَفْتَرَقَا حَتَّى يَرْدَا
عَلَى الْحَوْضِ.

(صحيح مسلم، ج ٧، ص ١٢٢، سنن دارمي، ج ٢، ص ٤٣٢،
مسند احمد، ج ٣، ص ١٤، ١٧، ٢٦، ٥٩، ج ٤، ص ٣٦٦،
٣٧١، ج ٥، ص ١٨٢، مستدرک حاکم، ج ٣، ص ١٠٩، ١٤٨،
٥٣٣، و....)

Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmaktadır: “Ben sizin aranızda iki
paha biçilmez emanet bırakıyorum: -
Biri- Allah’ın kitabı ve -diğeri- ıtratım,
Ehl-i Beyt’im. Bu ikisine sımsıkı
sarıldığımız müddetçe asla sapmazsınız.
Bu ikisi Kevser Havuzu’nun başında
bana varıncaya kadar birbirinden
ayrılmazlar.

(Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i
Daremî, c.2, s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14,
17, 26, 59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182;
Müstedrek-i Hakim, c.4, s.109, 148, 533 vs...)

NAMAZIN SIRLARI

NAMAZIN SIRLARI

Yazar:
Cevad MUHADDİSÎ

Hazırlayan:
Muhsin KIRAATÎ

Çeviri:
İsmail BENDİDERYA

Edit:
Şadman EROĞLU

نام کتاب: پرتوی از اسرار
نماز
تألیف : محسن قرائتی
مترجم : اسماعیل بندی دریا
زبان ترجمه : ترکی استانبولی

NAMAZIN SIRLARI

Yazan: Cevad MUHADDİSÎ

Hazırlayan: Muhsin KIRAATÎ

Çeviren: İsmail BENDİDERYA

Edit: Şadman EROĞLU

Yayına Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık,
Tercüme Bürosu

Dizgi ve Mizanpaj: Derya

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2006

Yayınlayan: Dünya Ehlibeyt Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN:

Site : www.ahl-ul-bayt.org

e-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İÇİNDEKİLER

YAYINCININ ÖNSÖZÜ	11
YÜCE BİR İBADET: NAMAZ.....	15
NEDEN İBADET?	15
1- Allah'ın Azamet ve Yüceliği	16
2- İhtiyaç ve Bağlımlılık Hissi.....	17
3- Nimetin Şükürü	17
4- Fitrat.....	17
NASIL İBADET EDELİM?	18
1- Bilerek Yapılan İbadetler.....	19
2- Aşkla Yapılan İbadet.....	19
3- İhlasla İbadet.....	20
4- İbadetin Huşuyla Yapılması.....	21
5- İbadetin Gizli Olarak Yapılması.....	22
DİNİ SORUMLULUĞUN ŞARTLARI VE BULUĞ.....	23
1- Bûluğ	24
2- Güç	25
3- İrade	25
4- Akıl	25
İBADET BİR ÖLÇÜ BİRİMİDİR.....	27
İbadetin Doğruluk Şartları	27
İBADETİN KABUL GÖRMESİNİN ŞARTLARI	29
1- İnanç Boyutunda: "İman".....	30
2- Siyasi Boyutta: "Velâyet"	30
3- Ahlâki Boyutta: "Takva"	31
4- Ekonomik Boyutta: "Yoksula Yardım".....	32
5- Sosyal boyutta: Yumuşak Huyluluk	33

6- Ailevi Boyutta: Hakları Gözetme	34
KABUL ŞARTLARI.....	34
İBADETİN KEMAL ŞARTLARI	35
1- Zorluğa Tahammül	35
2- Disiplin ve Süreçlilik.....	36
3- Önem Sıralaması.....	36
4- Bereket.....	37
5- Yarış.....	37
6- Coşku, Sebat ve Devamlılık	37
7- Basiret ve Yakîn	38
VAHY AYNASINDA NAMAZ	39
NAMAZ, NİMETE ŞÜKREDİŞTİR.....	43
NAMAZIN EDEP VE ÂDÂBL.....	46
NAMAZIN MUKADDEMATI.....	47
1- Taharet ve temizlik.....	47
Gusül ve Teyemmüm	48
2- Namaz Kılanın Elbisesi ve Namaz Mekanı.....	48
3- Kibleyi Tesbit.....	49
3- Ezan	50
NİYET, İHLASIN TEZAHÜRÜDÜR	53
Niyet Nedir?	53
İhlas	55
İhlaslı Olmanın Yolu	56
İHLASIN BELİRTİLERİ.....	59
1- Başkalarından Beklentisi Olmamak.....	59
2- Tanınmak İçin Değil, Dini Vazifesini Yerine Getirmek	
İçin.....	60
3- Pişmanlık duymamak	60
4- Takdir Edilip Edilmemesini Önemsememek	60
5- İçinin ve Dışının Bir Olması.....	61
NAMAZIN KILINMASI	63
Allah-u Ekber.....	64
"Bismillahirrahmanirrahim"	65
Elhamdülillah-i Rabb'il Âlemin	66
Errahman'er Rahim.....	67

<i>Mâlik-i Yevmiddin</i>	68
<i>İyyake Na'budu Veıyyake Nestain</i>	69
<i>İhdinassırat'el Mustakiym</i>	71
<i>"Sırâtelleziyne En'emte Aleyhim"</i>	74
<i>"Gayr'el Mağzdûbî Aleyhim Ve'ledzallıyn"</i>	75

TEVHİD -İHLAS- SURESİ..... 77

RÛKU	79
SECDE	80
<i>Sübhaneallah</i>	83
KUNUT	85
TEŞEHHÜD.....	86
SELAM.....	88

NAMAZIN TAKİBATI 90

HZ. FATİMA (S.A) TESBİHİ.....	91
ŞÜKÜR SECDESİ.....	92
CUMA NAMAZI.....	94
YAĞMUR NAMAZI	95
BAYRAM NAMAZI	99
MÜSTEHAİB - SÛNNET - NAMAZLAR	101
CEMAAT NAMAZI.....	103
İMAMIN ADALETİ	105

YAYINCININ ÖNSÖZÜ

Şüphesiz kültürel savaşta olduğumuz asrımızda etkili tebliğ metotlarından yararlanarak kendi ideallerini yayabilen her mektep bu alanda öncül olup dünya insanların düşüncesinde etki bırakacaktır.

İran’da İslam inkılabının zafere ulaşmasından sonra dünyanın gözü bir kez daha İslam dini, Şia kültürü ve Ehl-i Beyt (a.s) mektebine dikilmiştir. Düşmanlar bu fikrî ve manevî gücü ortadan kaldırabilmek, dostlar ve taraftarlar ise inkılabî ve kültürel örneklerden ilham alıp onları izleyebilmek için bu asil ve tarih yaratan kültürün merkezine göz dikmişlerdir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı Resulullah’ın (s.a.a) Ehl-i Beyt’inin izleyicileri arasında karşılıklı yardımlaşma, fikir alış-verişi, vahdet ve birliğin zaruretinin bilincinde olarak dünya Şiileri ile faal bir ilişki oluşturma amacıyla konferanslar düzenleme, kitap basma, telif eserlerini tercüme etme ve Şia düşüncesi alanında insanları bilgilendirme vasıtasıyla Ehl-i Beyt ve Muhammedî öz İslam kültürünü yaymak için Şia’nın işbilir, büyük ve yaratıcı gücünden ve Caferî mektebi düşünürlerinden yararlanarak bu meydana ayak basmıştır.

Rabbimize şükürler olsun ki, büyük rehberimiz Ayetullah Hameneî’nin (Allah sayesinde başımızdan eksik etmesin) özel yönlendirmeleriyle bu hassas ve kültür yaratıcı meydana çok önemli adımlar atılmıştır. Gelecekte bu nurlu ve asil hareketin günden güne hızlanıp büyümesini, günümüz dünyasının ve Kur’an ve Ehl-i Beyt’in berrak maarifine susayan insanların bu mektebî maneviyatın, irfanî mektebin ve velaî İslam’ın kaynağından daha fazla yararlanmasını ümit ederiz.

Ehl-i Beyt’in (a.s) kültürü sağlam, mantıklı, üslubuna uygun ve doğru bir şekilde sunulması durumunda uyanış, hareket ve maneviyat sancaktarları olan Resulullah’ın Ehl-i Beyt’inin mirasının kalıcı cilvelerini dünya insanların gözleri önüne serebileceğine, zuhur asrının eşliğinde Hz. Mehdi’nin (a.f) evrensel hükümetine susamış olan yorgun dünyayı modern cehaletten ve dünyayı sömürenlerin başına buyruk hareketlerinden, ahlak ve insanlığa aykırı kültürlerden kurtarıp hürleştireceğine inanıyoruz.

İşte bu nedenle, bu doğrultuda yazar ve araştırmacıların araştırma eserlerine ve ilmi faaliyetlerine kucak açıyor ve kendimizi bu yüce kültürün yayılma için çaba harcayan yazar ve mütercimlerin hizmetçisi biliyoruz.

* * *

Elinizdeki kitabı hazırlayan “Cevad MUHADDİSÎ”ye ve eseri Türkçe’ye kazandıran sayın “İsmail BENDİDERYA”ya teşekkür ediyor ve çalışmalarında başarılar diliyoruz.

Yine, bu eserin hazırlanmasında zahmetleri geçen tercüme bürosundaki aziz kardeşlerimiz ve sadık

Namazın Sırları 13

arkadaşlarımıza tüm samimiyetimizle teşekkür ediyor,
kültürel cihad meydanında bu küçük adımın mevlamızın
rızasını kazanmasını temenni ediyoruz.

Dünya Ehlibeyt Kurultayı
Kültürel Yardımcılığı

YÜCE BİR İBADET: NAMAZ

Yaratıcı ve mabudu tanımak, insanın yüreğinde O'na karşı sevgi doğurur ve bu sevgi O'nun azamet ve büyüklüğü karşısında insanı tevazu, ibadet ve kulluğa yöneltir.

Namaz, insanın Yüce Allah'ın huzurunda sergilediği kulluğun bir tezahürü, ibadet ve ubudiyetin mazharıdır. Yüce Yaratıcı'nın "kulu" olan ve "kul"luğunun bilincinde olup bunu bütün varlığıyla hissedip buna inanan bir insan, O'nun huzurunda olur, yere kapanıp toprağa secde eder, O'nunla râz-u niyazda bulunur, yalvarıp yakarır, varlığının yegane kaynağı olan Rabbini tenzih ve tesbih eder.

NEDEN İBADET?

İnsanoğlunun yaratılış felsefesi kulluktur, ibadet ve tapınmadır. Rabb'ul Âlemin -cc- Kur'an'da şöyle buyurmaktadır:

"Cinleri ve insanları, yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım"¹

1 - Zariyat, 56.

Bu büyük hikmet ve gaye, Allah Resullerinin de ana ülküsü olagelmıştır:

"Her ümmete, Allah'a kulluk etmelerini ve tâğuttan sakınmalarını bildiren bir peygamber gönderdik"²

Bu kullukta bulunmanın Allah'a hiçbir yarar sağlamadığını, bilakis, bizzat insanın kendisine onur ve mutluluk kazandırdığını da hemen belirtelim, zira Yüceler Yücesi Allah -cc- mutlak anlamda müstağnidir:

"Bir çıkar sağlamak için insan yaratmadım, kullarıma kerem etmek istedim, yaratarak"....

Öğrencilerine ders çalışmalarını söyleyen öğretmenin öğrencilerin ders çalışmasına ihtiyacı yoktur ve bundan hiçbir fayda elde etmez. Ders çalışmanın faydası öğrencilerin kendisinedir.

İnsanın ibadet ve kulluk etmesinin kökeni ve sebebi şunlardır:

1- Allah'ın Azamet ve Yüceliği

İnsan önemli ve saygın bir şahsiyetle karşılaştığında ister istemez onun önünde saygılı ve alçakgönüllü bir tavır takınır ve ona hürmet duyar. Bu hürmet ve saygı o şahsın sahib olduğu azamet ve bilgiden ileri gelir. Allah Teala tüm azamet, celal ve bilginin kaynağı olduğundan insan kendini O'nun karşısında güçsüz, küçük ve aşağı görür ve secde işte bu mananın güzel bir simgesidir.

2 - Zümer,17.

2- İhtiyaç ve Bağımlılık Hissi

İnsan yaratılış itibariyle aciz, muhtaç ve güçsüzdür; Allah Teala ise mutlak gani ve ihtiyaçsız olup tüm insanların tedbircisidir. İşte bu, insanın Allah Teala karşısında kullukta bulunması ve O'na tapınmasının en büyük nedenidir.

3- Nimetin Şükürü

Bizleri kuşatan sayısız ve türlü nimetler Allah Teala'nın varlığının isbatı olup O'na tapınma duygusunu doğurmaktadır. Bu nimetler daha biz doğmadan önce başlamıştır, hayatımız boyunca bizlerle olmuştur ve eğer liyakatimiz varsa ahiret hayatında da onlardan faydalanacağız. Kur'an-ı Kerim de bu noktaya değinerek Hz. Peygamber-i Ekrem(s.a.a)'in zamanında yaşamış olan kimselere hitaben şöyle buyurmaktadır:

"Şu Ev Ka'be'nin Rabbine kulluk etsinler; Ki O kendilerini açlıktan kurtarıp doyuran ve korkudan güvenliğe kavuşturandır."³

4- Fıtrat

Tapınma ve yakarış insanın fıtratında vardır. Bu tapınma hem gerçek mabuda karşı olabilir (ki istenen de budur.) hem batıl ve göstermelik mabudlara karşı (ki bu da sapmadır.) Puta tapma, ay ve güneşe tapma, buzağı ve ineğe tapma bu sapmanın çeşitli örnekleri olup bazı

3 - Kureyş- 3, 5.

insanlar ise para, makam, kadın, araba, tağut ve benzeri değerlere tapmaktadırlar.

Bütün peygamberler insanları bu sapmadan kurtarmak ve fıtratları doğru yola hidayet etmek için gönderilmişlerdir. Hz. Ali (a.s) Hz. Resul-i Ekrem(s.a.a)'in bisetiyle ilgili olarak şöyle buyurmuşlardır:

"Allah Teala Hz. Muhammed (s.a.a)'i kullarını putperestlikten kurtarıp Allah'a tapınmaya davet etmesi için gönderdi."⁴

İbadetin ruhu insanın fıtratına konulmuştur, doğru hidayet edilmediği takdirde insan put ve tağuta yönelecektir. Bu aynen küçük bir çocuğun yemeğe olan özelliği gibidir, çocuk doğruya yönlendirilmediği takdirde toprak yiyecek ve hatta bundan hoşlanacaktır. Bu fitri özellik doğru şekilde yönlendirilip hidayet edilmezse insanı geçici sevgiler batıl saplantılara duçar kılacaktır.

NASIL İBADET EDELİM?

Her evin adresi evin sahibinden alınır. Her ziyafet ve şölende yine ziyafeti verenin görüşü alınır.

İbadet; Allah Teala'nın huzuruna çıkmak ve kulları için özel olarak hazırlanmış sofrasının başına oturmaktır. O halde İbadetin nasıl olması gerektiğinin de O'ndan öğrenilmesi ve O'nun bu konudaki emirlerine uyulması gerekmektedir. O'nun neyi ibadet kabul ettiğine ve bizden ibadeti nasıl yerine getirmemiz gerektiğine dikkat etmemiz gerekmektedir.

4 - Nehc'ul Belaga, 147. hutbe.

İbadetin özellikle namazın görünüş şekli yerine bu ibadetin nasıl yapılması gerektiği üzerinde duracağız. İbadetin muhtevası din evliyalrı ve din öğretilerinden öğrenilmeli ve buna göre amel edilmelidir.

En iyi ibadetler şunlardır:

1- Bilerek Yapılan İbadetler

Bilgili insanın kıldığı iki rekat namaz, cahil insanın kıldığı yetmiş rekat namazdan daha iyidir.⁵ İbadet eden cahil insan değirmi döndüren eşek gibidir, kendisi döner ancak hiçbir yol katetmez.⁶

Hiz. İmam Sadık -as- şöyle buyurmaktadır:

"İki rekat namaz kılan ve kimin karşısında durduğunun ve kiminle konuştuğunun bilincinde olan kimsenin bütün günahları bağışlanır."⁷ İşte bu tür namaz ruhun miracıdır, insanı günahlardan korur ve insanı Allah'a yakınlaştırır.

2- Aşkla Yapılan İbadet

İnsanın Allah Teala'ya olan aşkı ve O'na yakarış coşkusu kulun ruhunun yücelmesine neden olan önemli bir faktördür.

Ruhsuz ve cansız ibadetler Allah Teala'ya aşkın olmayışı ve O'na içten yönelmeyişin bir göstergesidir.

5 - Sefinet-ul Bihar, c: 2, "abd" sözcüğü.

6 - Aynı kaynak.

7 - Vâfi, c: 2, s: 10.

Dualardan birinde şöyle diyoruz: "Allah'ım! Benim neşemi sana ibadette kıl."⁸

İbadet etmekten haz duymayan kimseler, leziz bir yemekten tad almayan hasta kimseler gibidir. İnsanda böyle bir coşku ve aşk olduğu takdirde artık tebliğ ve teşvik gibi dış etkenlere ihtiyaç duymadan ibadetini yerine getirecektir. Meşhur bir şahsiyeti görüp onunla konuşmak için nasıl dakikaları sayıyorsa yaradanının huzuruna çıkmak için lahzaları öylesine iple çekecek ve bu ibadetten fevkalade büyük bir haz duyacaktır; bu da insanın günahlarını affettirdiği gibi artık günah işlemekten de alıkoyacaktır.

İlahi aşkla dolu olanlar için "ezan" sesi maşukla görüşme zamanıdır. Hiz. Peygamber-i Ekrem (s.a.a) ezan vakti olduğunda Bilal-i Habeşi'ye hitaben şöyle buyurmaktaydılar: "Ey Bilal! Bizleri gam ve kederden kurtar."⁹ Bu cümle o hazretin tasavvuru imkansız ilahi aşkını göstermektedir.

3- İhlasla İbadet

İbadeti ortadan kaldıracak olan etkenlerden biri "riya"dır. Yine ibadetin değerini yükseltecek en büyük etken ihlastır. İbadette ihlasın olması çok zordur, ihlas insanın can ve yüreğini iblisin vesveselerinden arındırmaktadır; onun içinde güçlü bir irade ve zorlu bir çalışmayı gerektirmektedir. İbadet halis olmadıkça Allah Teala nezdinde kabul olmaz. İnsanın alnının secdeye

8 - Münacat-ı Hamset-i Aşer, yedinci dua.

9 - Muhaccet-ul Beyza, c: 1, s: 377.

varması, sureleri doğru olarak kıraat etmesi veya cemaatin ilk saflarında yer alması ölçü değildir. Namaz ve kulluk riya renginden temizlenmeli, ilahi renk olan (sıbgatullaha) boyanmalı ve Allah Teala'nın huzuruna ulaşabilmelidir. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'in tabiri şöyledir:

"Oysa onlar, dini yalnızca O'na halis kılan hanifler olarak sadece Allah'a kulluk etmek, namazı dosdoğru kılmak ve zekatı vermekten başkasıyla emrolunmadılar."¹⁰

4- İbadetin Huşuyla Yapılması

Huşu, İnsanın ibadet sırasında ilahi azamet karşısında kulluğunun bilincinde olması sonucu ulaştığı bir haleti ruhuyedir. Aciz ve muhtaç olduğunun bilincinde olan, ilahi azamet ve kemali derkeden ve ibadet sırasında kendini herşeyi bilen ve eşsiz bir yaratıcının karşısında gören insanın kalbi huşuyla dolar. Bu durumda insanın kalbi herşeyden sıyrılarak sadece büyük ve yüce Allah'a yönelir, böyle bir insanın bakışları manalı olur, yüreği yumuşayıverir. Artık onun için herşey O olur, ve Allah Teala'dan başka herşey gözünde küçülür, etrafındaki herşeyi O'nun bir cilvesi olarak görür. Tüm nimetlerin O'ndan ağıdığı ve diğerlerinin arada, sadece bir vasıta olduğunu müşahade eder.

Kuran-ı Kerim bu insanları şöyle tasvir etmektedir:

"Onlar namazlarında hûşû içinde olanlardır."¹¹

10 - Beyyine, 5.

11 - Mü'minun, 2.

Bu hal insanın tüm varlığıyla O'na doğru yönelmesinin bir sonucudur. Hadislerde ibadet konusunda şöyle geçer:

"Allah'a O'nu görüyormuşçasına ibadet et."¹²

"Namazı son namazınmışçasına vaktinde kıl"...¹³

Evet sanki sadece bir namaz için ömrümüz kalmışçasına namaz kılınmalıdır.

5- İbadetin Gizli Olarak Yapılması

Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) bu konu hakkında şöyle buyurmuşlardır:

"Gizlice yapılan ibadetin sevabı daha büyüktür."

Cemaat namazı ferdî kılınan namazdan daha üstündür, binaenaleyh bu gizlilik daha çok müstahap ibadetler için geçerlidir, zira müstahap ibadetler insanların önünde yapılırsa, onlara gösteriş manasında algılanabilir. Bu ibadet edenin gurura kapılma tehlikesini de doğurabilir.

Şeytan, insanın kurtuluşa ermesini engellemek için yemin etmiştir. İnsanın yolunun üzerine kuyu kazmak, günah uçurumu düzenlemek ve onu da kendisi gibi cehennemlik kılmak için andıçmıştır. Bunu ise onun ibadetine tuzak kurmakla ve ibadetini tesirsiz hale getirmekle yapmaya çalışmaktadır.

İnsanın niyetini bozarak riya yoluyla bu amacına ulaşmaya çalışan şeytan insanda onun yaptığı ibadeti büyük göstererek bu yolla onda gurur oluşturmaya çalışmaktadır. Şeytanın bir diğer yöntemi ise insandan

12 - Misbah-uş Şeria, s: 8.

13 - Bihar, c: 87, s: 233.

ibadet başarısını almak veya onu günaha sürüklemek; böylece insanın yaptığı bütün ibadet ve amelleri boşa çıkarmaktır.

Bir çiftçinin bir yıl zorlu çalışmadan sonra mahsulüne bir kibrit çakıldığını düşünün, tüm bu zahmetler bir anda yanıp kül olacaktır. Yine dupduru suyla dolu olan bir testi düşünün, içine bir böcek veya necis bir toprak parçası düşecek olursa bu su artık içilemez hale gelecektir.

İbadet de böyledir. Riya ve günah ibadetin afetidir; ibadet gurur ve kibirle, namaz gösterişle, sadaka minnetle ve hasenat gıybetle kül olup gider.

Dînî Sorumluluğun Şartları ve Buluğ

Tüm yaratıklar arasından sadece insan dînî sorumlulukla mükellef kılınmıştır. Allah Teala tarafından üzerine vazife yüklenilen tek yaratık olma şerefi insana verilmiştir. Allah Teala tüm yaratıklar arasından insanı seçmiş ve onun varlığına kendi ruhundan üflemiş ve onu kendisine muhatap kılmıştır.

Buluğun insanoğlunun şer'i mükellefiyet çağı olduğunu bilen bir islam alimi her yıl buluğ çağının yıldönümünü kutluyor ve "ben böyle bir günde, Rabbinin emirlerini yerine getirebilme liyakatine kavuştum, bunu nasıl kutlamam?" diyordu. Evet, gerçekten de buluğ çağı kutlanması gereken bir merhaledir müminler için...

Evet, insana sorumluluk yükleyen şeyler kısaca şu şekilde özetlenebilir:

1- Bûluğ

Fiziki anlamda bûluğ çağı erkek çocukların 15'lerini tamamlayıp 16 yaşına basması, kız çocuklarının da 9 yaşını tamamlayıp 10 yaşına girmesiyle başlar. Ancak, bundan önce de bûluğun başlamış olma ihtimali vardır, tafsilatlı bilgi için rahmetli İmam Humeyni'nin -ks- Tam ilmihalinde 2252 no'lu mesele'ye bakılabilir.

Bu buluğla birlikte müslüman çocuk islam dininin bütün farzlarıyla mükellef olur ve haramdan sakınması gerekir, aksi takdirde günah işlemiş ve ilahi cezayı hak etmiş olur.

Bundan başka bûluğlar da vardır:

a) Siyasi buluğ: Siyasal, sosyal ve idari konularda gerekli bilgi ve bilince ulaşmakla kazanılır.

b) Ekonomik buluğ: Bireyin kendi mülk ve varlığını koruyabilecek ekonomik bilgi ve bilince ulaşmasıdır.

c) Evlilik buluğu: Yaşla ilgili olmayıp bireyin kendisini ve ailesini geçindirebilecek ve ailevi sorumluluklarının tamamını yerine getirebilecek bilgi, yetenek ve bilince ulaşmasıyla gerçekleşir.

Her ne kadar dînî sorumlulukların yüklenilmesi için buluğa ulaşmak şart ise de, çocukluğunu tamamlayıp buluğa yaklaşan bireylerin islami farzlarla tanışmaları ve gûnahtan uzak durmayla kendilerini alıştırmaları gerekir, onları buluğdan önce bu şekilde eğitmek ebeveyn için de dini bir fariza sayılır; böylece buluğ çağına ulaşan bir genç, dînî sorumluluklarında bocalamayacak, bilgisiz ve cahil olmayacaktır.

2- Güç

Sorumluluğun şartı, gerekli güç ve imkana sahip olmaktır. Âdil ve kerem sahibi olan Yüce Yaradan kimseyi yapamayacağı bir vazifeyle sorumlu kılmamış, gerekli güç ve imkanı olmayana mesuliyet yüklememiştir. Kur'an'da şöyle buyurmaktadır:

"Allah, hiçkimseye güç yetireceğinden başkasını yüklemez"¹⁴

3- İrade

Sorumluluğun 3. şartı iradedir. Bireyin engellenmesi ve vazifesini yerine getirmesinin önlenmesi halinde sorumlu tutulamayacağı ve bundan hesaba çekilmeyeceği açık ortadadır. Tağutun haccı engellemesi veya bir zalimin insanı zorla günaha bulaştırması....vb. bu tanıma girer; ancak, her zorlamanın geçerli gerekçe olamayacağı ve mesela zorla katil olunamayacağı da unutulmamalıdır.

4- Akıl

Akıl meselesi insanı hayvana üstün kılan ve ona bilgi ve bilinç kazandıran bir unsur olduğundan sorumluluğun şartlarından biri olup ceza ve mükafaatı beraberinde getirir. Bu nedenledir ki akı kırı veya deli olanlar sorumlu tutulmazlar. Bu değerli cevherin insan hayatındaki etkisi çok önemli ve vazgeçilmez olduğundan, içki vb. gibi akla zarar verebilecek herşey islamda yasaklanmıştır ; bilakis danışma, meşverette, bulunma, öğrenme, gezip dünyayı

görme, tecrübe edinme, yeteneklerini geliştirme... gibi akıl ve zekanın bilenip güçlenmesinde olumlu rol oynayan herşeye teşvikte bulunulmuştur.

14 - Bakara, 286.

İBADET BİR ÖLÇÜ BİRİMİDİR

Daha önceki bahislerimizde ibadetin kulluk ve tapınma olduğunu, Allah'ın emrine itaat, O'nun isteğini kendi nefsinin isteğine yeğleme, şeriatin kurallarına göre yaşama anlamına geldiğini söylemiştik.

Dînî bir görev olarak yapılan ibadetin değer ve konumu bireyin niyet ve maksadına, yerine getiriliş türüne ve bireyin ferdî özellik ve eğilimlerine bağlı olarak değişir.

İbadet kimi zaman sadece doğru yapılmış, kimi zaman kabul görmüş, kimi zaman da kemal sıfatını beraberinde getirmiş olur. Binaenaleyh her ibadette bu şartlar söz konusudur:

- 1- İbadetin doğruluk şartları
- 2- İbadetin kabul şartları
- 3- İbadetin kemal şartları

Şimdi bu üç merhale ve üç konumu kısaca ele alalım:

İbadetin Doğruluk Şartları

Gaye ve şeklin doğru olması, ibadetin doğruluğu için gerekli iki önemli unsurdur. Başka bir deyişle ibadet hem

doğru niyetle yani Allah rızası için yapılmalı ve gösteriş veya riya amacı taşımamalıdır; hem de teferruatlarında bile dış görünüşünün doğru ve kusursuz olmasına özen gösterilmelidir.

İbadetin ihlasla ve salt Allah rızası için yapılması demek, yaptığımız ibadete karşılık insanlardan takdir ve ilgi beklememek demektir; salt Allah'a kulluk için ibadet etmeli ve Allah'tan başkasının takdiri beklenmemelidir. Ehl-i Beyt bahçesinin güllerinden İmam Sadık hazretleri (a.s) "ihlaslı amel, Allah'tan başkasının takdir ve ilgisini beklemeden yapılan ameldir" buyururlar.¹⁵

İbadetin doğruluğunun bir diğer şartı, şeklen de doğru olması ve islamın emrettiği şekilde yapılmasıdır; özel zevkler, şunun bunun beğenisi örf veya moda gibi unsurlar ibadetin şeklini kesinlikle etkilememelidir, nerede yüksek nerede alçak sesle okunacağı, nerede oturulup nerede ayakta durulacağı, nerede iki nerede dört rekat olacağını şeriat ve dînî hükümler belirler; şahıslar veya zevkler değil.

Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) şöyle buyururlar:

"Ameller ve sözler, sünnete uygun şekilde ve tam olarak şeriatin emrettiği üzere ve kulluk niyetiyle yapılmadıkça hiçbir değer taşımaz"¹⁶

Bir noktadan 100 mt. uzakta bulunan bir defineyi bulmanız için 100 mt ötesini kazmanız gerekir, 98 mt veya 102 mt ötesinde define bulamayacak ve zahmetleriniz boşa gitmiş olacaktır.

15 - Bihar-ul Envâr, c: 70, s: 230.

16 - Kısar'ul Cemal, c: 2, s: 73.

Bir telefon numarasını yanlış düşürmek için numaralardan sadece birini yanlış çevirmek yeter, bir anahtarın dışlarından birinin az veya çok olması halinde kilidi açmayacağı ortadadır.

Kimi zaman bazıları doğru yoldan saptıkları için ibadetlerin şeklini değiştirmiş ve dinde tahrifte bulunmuşlardır, bu tahrifler kimi zaman inad ve düşmanlıkla, kimi zaman sözde aydın fikirli kişiler tarafından gerçekleştirler bazen kendilerini pek mukaddes gösterenlerin işe dîni kılıf uydurması, bazen de cehalet vb. nedenlerle ibadetlerin şekli değiştirilmiştir.

Gerçek dindarlık ve kullukta bulunma, ibadetin dinen emrolunduğu üzere yapılması ve şekilde hiçbir değişikliğe gidilmemesidir, doğru ibadet budur.

İBADETİN KABUL GÖRMESİNİN ŞARTLARI

Bu şartlar gerçekleştiğinde ibadet doğru yapılmış olmasına ilaveten Allah'ın rızasını da kazanacak ve O'nun katında kabul görecektir. Bir namaz doğru kılınmış olabilir, ama buna rağmen ruhun temizlenip yücelmesinde etkin olmayabilir; tıpkı hastayı iyileştirmeyen bir ilaç veya müşteri bulmayan bir mal gibi, ibadet de bazen bireyi sadece cezalandırılmaktan kurtarmış olur, kimi zamansa Allah'ın da rıza ve hoşnutluğuna yol açarak kulun Rabbine yakınlaşmasını sağlar.

Ayet ve rivayetlerde ibadet ve amellerin kabulü çeşitli noktalara dikkat çekilmiştir, burada birkaçına kısaca değinelim:

1- İnanç Boyutunda: "İman"

Kur'an-ı Kerim" Kim bir mümin olarak sahih bir amelde bulunursa biz onu güzel bir hayatla yaşatırız..." buyurmakta¹⁷ ve bir başka yerde de "İman etmeyip küfre sapanın bütün yaptıkları boşa gider" şeklinde hatırlatılmaktadır.¹⁸

Sahi, Allah'a inanmayan biri, kulluk adına işlediklerinin Allah katında kabul görmesini nasıl bekler?

2- Siyasi Boyutta: "Velâyet"

Bir amelin Allah Rızası doğrultusunda yapılmasını sağlayan şey ilahi bir lidere itaat ve onun gösterdiği yolda yürümektir. Ancak böyle bir liderin velayet ve önderliği sayesinde ki doğru amel ve ibadet etkin olabilecektir; aksi takdirde amel ve ibadetler ya etkisiz ve nötr olacak, ya da ibadet bile Allah düşmanlarının gayelerine hizmet eden bir faktöre dönüşecektir.

Bir araçtaki yolcuların elbiseleri köhne ve pejmürde olsa da, şoförün tecrübeli ve emin biri olması halinde yolcular sağ salım menzile varabilecektir; ama sık giyimli yolcuların aracını kullanan şoför tecrübesiz, güvenilmez, yolu bilmeyen veya sarhoş biriyse o yolcuların menzile varamayacağı, hatta muhtemelen hayatlarını kaybedecekleri ortadadır.

Bugün nice islam ülkeleri Kur'an gibi mükemmel bir kanun manzumesi ve kusursuz bir anayasaya sahip oldukları halde Kur'an'a göre amel eden sahih ve dindar

17 - Nahl, 97.

18 - Maide, 5.

insanlar tarafından değil, zalimler ve tağuti sistemler tarafından yönetildikleri ve hakkın değil, batılın velayetine itaat ettikleri için zillet, hoşluk, anlaşmazlık ve zaaf içinde kıvrınmaktadırlar.

İbadet ancak doğru ve salih bir liderin izinden yürünmesi halinde gerçek mefhumuna kavuşur ve Allah'ın rızasını kazanabilir. İmam Bâkır hazretleri (a.s) şöyle bir hadis rivayet eder:

"Bir müslüman Allah'a inanıyor ve çok çetin ibadetlerde bulunuyor olmasına rağmen salih, dindar ve liyakatli bir imam ve liderin izinden yürümüyorsa amelleri kabul görmez, yaptıkları da boşa gider."¹⁹

Bir başka hadiste de şöyle buyruluyor:

"Resulullah'ın Ehl-i Beyti'nin velayet ve önderliğini kabul etmeyenlerin ameli Rabb'ul Âlemin'in huzurunda kabul görmez"²⁰

3- Ahlâki Boyutta: "Takva"

İyi amelin kabul görmesi "Allah korkusu" taşıma şartıyla mümkündür, kulluğun kabulü için takvalı olmak ve günahattan uzak durmak gerekir. Habil'le Kabil kardeşi; her ikisi de Allah'a birer kurban sundu, ama Kur'an'da da buyrulduğu gibi: "Allah sadece takva ehlinin sunduğunu kabul eder"²¹

Başkalarından çaldığını yoksullara infak edenin infakı kabul edilmez.

19 - Vesail, c: 1, s: 90.

20 - Kâfi, c: 1 s: 430.

21 - Maide, 27.

Kul hakkını yiyenin namazı islamda kabul görmez...

Namazını terkettiği halde cihadda bulunanın, başkalarına haksızlıkta bulunduğu halde namaz kılanın, iftira ve gıybette bulunup da hacca gidenin, gözünü elalemin namusundan ayıramadığı halde teheccüd namazları kılanın emelleri kabul görmez; böyle cihadların, böyle namazların, böyle teheccüd ve hacların Allah indinde hiçbir değeri yoktur, çünkü Allah korkusu ve "takva"yla yapılmamıştır, takvasız amellerse "hayırlı ve salih amel" değildir.

4- Ekonomik Boyutta: "Yoksula Yardım"

Yoksul insanlar da Allah'ın kullarıdır. Yoksul ve muhtaç insanları görmezden gelip onların durumuna lâkayt kalınarak yapılan ibadetler Allah katında değer taşımaz; nitekim ayet ve rivayetlerde "namaz"la "zekat"ın birlikte sözkonusu edilmiş olması boşuna değildir; biri Allah'la, diğeri O'nun kullarıyla ilgilidir çünkü. Ehl-i Beyt-i Resulullah'tan (s.a.a) olan İmam Rıza hazretlerinden (a.s) rivayet edilen bir hadis-i şerifte "Zekat vermeyenlerin namazı kabul görmeyecektir" buyrulmaktadır²²

Yoksulların hakkını gözetmemek insanın malına haram karıştırır ve neticede hayatının akışında çizgiden sapma olur.

22 - Bihar-ul Envar, c: 96, s: 12.

5- Sosyal boyutta: Yumuşak Huyluluk

İslami toplumun temeli, bireyler arasında uhuvvet, kardeşlik ve samimiyet ilkelerine dayanır. Bu sağlam ilişkiyi bozacak, müslümanlar arasında kardeşlik, birlik ve samimiyet bağlarını zedeleyecek her davranış islamda çirkin sayılmış olup bireyin ibadetlerinin de ihlastan yoksunlaşmasına neden olur. Gıybet, iftira, kötüleme, ispiyonculuk, huysuzluk, geçimsiz davranış başkalarına eziyette bulunma, yakınlarıyla görüşme ve selamı kesme gibi davranışlar bu statüye girer.

Bilakis, sıla-i rahimde bulunarak yakınlarını dolaşıp görüşmek, iyi huylu olmak, insanlara samimi ve dostça davranmak ve iyi niyetli olmak gibi hasletler Allah Teala'nın rızasına ve ibadetlerin de kabulüne neden olur.

Bu hususta sayısız hadisler vardır, bunlardan birkaç örnek aktaralım; Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) şöyle buyururlar:

"Müslüman kardeşinin gıybetini yapan kimse, ondan helallik almadığı sürece 40 gün boyunca kıldığı namaz ve tuttuğu oruçlar kabul görmez"²³

Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) sahabeden Hz. Ebuzer'e -ra- şöyle buyurdular:

"Din kardeşinle küs olmaktan sakın, aksi takdirde amellerin kabul olunmaz."²⁴

İmam Sadık hazretleri (a.s) şu hadisi rivayet eder:

"Sirke balı nasıl bozarsa, kötü huyluluk da amelleri öyle bozar"²⁵

23 - Cami'ul Saadet, c: 2 s: 234.

24 - Mekarim'ul Ahlak, s: 554.

6- Ailevî Boyutta: Hakları Gözetme

Karı-kocanın birbirine karşı hakkı hukuku vardır, birbirini inciten eşlerin namazları ve hayırlı amelleri Allah indinde kabul görmez²⁶

İmam Sadık (a.s) şu hadisi rivayet eder:

"Bir evlat, anne babasına öfkeyle bakarsa, onlardan haksızlık ve zulüm görmüş olsa bile o evladın namazı Allah huzurunda kabul görmez."²⁷

Bir müslümanın rabbiyle ilişkisinin sağlıklı olabilmesi için öncelikle kendi ailesiyle ilişkilerinin hak ve hukukuna gereğince uyması gerekir.

Namaz, ruhun miracı ve maneviyat merdivenidir. Bu merdivenle yükseklere tırmanabilmek için merdivenin ayaklarının kaypak değil, sağlam olması gerekir. Allah'la irtibatın sağlam temeli; bireyin kendi aile fertleriyle ilişkilerinin iyi ve sağlıklı olmasıdır.

KABUL ŞARTLARI

Namaz ve diğer ibadetlerin kabulü için bunca şart var olduğuna göre namaz ve ibadetlerimizi boşa çıkaracak davranışlardan titizlikle uzak durmamız gerekir. Bir İbadetin sırf yerine getirilmiş olması yeterli değildir, o ibadeti emreden Yüce Yaratan'ın rızasına uygun şekilde yapılmasıdır asıl önemli olan.

25 - Usul-i Kâfi, c: 2 s: 321.

26 - Vesail, c: 14 s: 116.

27 - Usul-i kâfi, c: 2 s: 349.

İlim şehrinin kapısı olan Hz. Ali (a.s) "Amelin sırf kendisine değil, kabul görmesine özen gösterin" buyurmaktadır.²⁸

Bu durumda ibadetimizin kabul olup olmadığını nasıl anlayabiliriz? Bunu İmam Sadık'ın (a.s) rivayet ettiği şu hadis-i şerif çok güzel açıklamaktadır:

"Namazının kabul edilip edilmediğini bilmek istiyorsan, kıldığın namazın seni günah ve kötülükten ne kadar alıkoyabildiğine bak; kıldığın namaz, seni günah ve kötülükten alıkoyabildiği ölçüde Allah indine kabul görmektedir"²⁹

İBADETİN KEMAL ŞARTLARI

İbadetlerin doğruluk ve kabul şartlarından öte şartları da vardır. Bu şartların yerine gerilmesi halinde ibadetin değer ve etkinliği fevkalade artmakta ve daha üstün bir kemale neden olmaktadır.

İbadet ve amelleri üstün ve kamil kılan bu unsurları kısaca özetlemeye çalışalım:

1- Zorluğa Tahammül

İbadetin zorluğuna tahammül etmek, uyuşuk ve rahatına düşkün olmamak gerekir, ibadet şevk ve aşkla yerine getirildiğinde güzeldir. Hz. Ali (a.s) "En güzel amel, nefesine zor geldiği halde yapabildiğin doğru davranıştır" buyurmaktadır.³⁰

28 - Bihar'ul Envar, c: 71 s: 173.

29 - Ae c: 82 s: 198.

30 - Kısar'ul Cümel, c: 2 s: 74.

Zor ve çetin anlarda Hz. Resulullah'ı (s.a.a) desteklemek ve canı pahasına o hazreti korumak,

Yaya olarak hacca gitme,

Allah yolunda malıyla ve canıyla cihad etmek,

Din yolunda meşakkat ve zorluklara katlanmak elbette ki fazilet açısından daha üstündür.

2- Disiplin ve Süreğenlilik

İbadetin disiplin, düzen ve süreklilik taşıması yeğdir. Rivayetlerde müminin düzenli ve disiplinli bir hayatı olduğu, zamanının belli saatlerini belli çalışmalara ayırdığı ve bir kısmını ibadete ihtisas ettiği geçer.

3- Önem Sıralaması

Mümin, işlerini önem sırasına göre yapar, "önemli işler"i, "daha önemli işler"e feda etmesini bilir.

Kendi akrabası arasında fakir varken başkalarına sadaka vermez.

Farzlar dururken sünnetlere öncelik vermez.

Kalıcı ve kapsamlı bir işe girişebilecekken, geçici ve mahdut işlerle oylanmaz.

Hz. Ali'nin de (a.s) buyurduğu gibi: "Sünnet namazlar farz namazlara zarar vermeye başladığı yerden itibaren Allah rızasına mucib olamaz"³¹

31 - el-Hayat, c: 1 s: 318.

4- Bereket

Bazen bir amelin kemali, onun bereketli olmasındadır; yani geçici ve sınırlı değil, kapsamlı ve kalıcı faydalar getirmesindedir

5- Yarış

Hayırlı ve salih amellerde yarışmak ve bu amellerde en önde olmak değerli bir haslettir.

İslamın ilk dönemlerinde müslüman olmak, islamın iktidarı ele geçirdiği refah dönemlerinde müslüman olmaktan elbet daha yeğdir.³² Namaz, ilk vakit girdiğinde kılınmalı, ertelenmemelidir; hayırlı işlerde öncü olunmalıdır, Kur'an ve hadiste "acele" ve "yarış" kelimelerinin önemle vurgulanması, ibadet ve hayırlı amellerin kemalinin gecikilmeden ve adeta yarışarcasına yapılmasına bağlı olduğunu göstermektedir.

6- Coşku, Sebat ve Devamlılık

Münafıklar namazı bıkkınlıkla, bezgince ve coşkusuz kılarlar.

Dininde ve inancında şüpheli olan biri ibadetlerinde tereddüt ve tembellik gösterir, ara verir, ibadetinin sebat ve devamlılığı yoktur.

İbadetin kemali coşkuyla, şevkle ve kesintisiz olarak yapılmasındadır. Az da olsa şevk ve sebat gösterilerek sürekli yapılan bir hayırlı iş, bezginlikle ve isteksizce yapılarak, bir yapılıp bir terkedilen çok hacimli hayırlı

32 - Hadid, 10.

işten evlâdır. Yüce Allah, meleklerin ibadetini tavsif ederken "Gece gündüz, yorulup usanmaksızın Allah'ı tesbih ederler" buyurmaktadır.³³

7- Basiret ve Yakîn

Derin bir görüş, bilinç, yakîn ve basiretle yapılan bir hayırlı amel, yakînsiz olarak yapılan ibadet ve sathî işlerden yeğdir. Hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır:

"Yakinle içiçe olan ve sürekli olarak yapılan hayırlı bir amel, az bile olsa; yakînsiz ve basiretsiz olarak yapılan çok amelden daha değerlidir"³⁴

İbadetin kemali için daha birçok şart varsa da, konuyu fazla genişletmeyerek bu kadarıyla iktifa ediyoruz.

33 - Enbiya, 20.

34 -Usul-ü Kâfi c: 1 s: 57

VAHY AYNASINDA NAMAZ

Buraya kadar bahsimizin ana mihverini "ibadet" teşkil etti.

İbadetin sadece namazdan ibaret olmayıp çok geniş bir yelpazeyi kapsadığını hatırlatmakta yarar var. Hac, oruç, iyiliği emredip kötülükten menetmek, cihad, helal rızık için uğraş verme, insanlara yardım ve iyilikte bulunma, öğrenme, öğretme, Kerbelâ şehidlerini anarak onların matemini tutma, anne babaya iyilik, yetimin gönlünü almak, hums ve zekat verme... gibi eylemlerin tamamı Allah rızası için yapıldığında ibadet sayılır.

Bütün bu ibadetler arasına namazın apayrı bir konumu vardır, namaz Allah'a ibadet ve kulluğun en yüce doruğu konumundadır. Namazın vasıfları, hikmet ve felsefesi, fayda ve etkileri, usul ve âdabı, mekanı ve zamanı hakkında birçok ayet ve hadis vardır, bunların tamamına değinebilmemiz için başlıca bir kitap yazmamız gerekeceğinden burada Kur'an ve hadiste namazın konumunun ne olduğunu özetle aktarmayı yeterli buluyoruz.

Namaz en büyük ibadet ve bütün peygamberlerin en önemli tavsiyesidir.

Hz. Lokman (a.s) oğlunu namaza davet etmiştir.³⁵

Hz. İsa (a.s) henüz beşikteyken dile gelip "Rabbim bana namaz ve zekatı emretti" buyurmuştur.³⁶

Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) namazı "gözünün nuru" olarak tanımlamıştır.³⁷

Namaz farızası insana Allah'ı hatırlatır³⁸; namaz Allah'ın kullarıyla ahdi ve sözleşmesidir.³⁹

Namaz, dinin çehresidir.⁴⁰

Namaz, kibir hastalığının ilacıdır.⁴¹

Namaz, Allah'ın nimetlerine şükretme vesilesi, dinin temeli ve direği, cennetin anahtarı, insanları sınama ve tanıma vesilesidir, namaz günahları giderir, insanoğlunun kalbini ve ruhunu cilalayıp tertemiz kılar.

Namazın adap ve şartlarına titizlikle uyarak günde beş vakit Yüce Yaradan'ın huzuruna çıkıp O'nun sayısız nimetlerini anmak, ihtiyaçlarını O'na söyleyip O'ndan istemek tıpkı bir nehirde günde beş kez yıkanıp bütün kirleri arıtmak gibidir.⁴²

Kıyamette önce namaz sorulacaktır, namaz kabul görmezse diğer amellerde kabul görmeyecektir.

Namaz, şartlar ne olursa olsun, yerine getirilmesi gereken yegane ibadettir; savaş, hastalık, tehlike... vb. acil durumlarda bile namaz terkedilemeyen tek ibadettir.

35 - Lokman, 17.

36 - Meryem, 31.

37 - Bihar'ul Envar, c: 77, s: 77.

38 -Taha, 14.

39 - Kenz'ul Ummâl, c: 7, s: 279.

40 - Furu-ul Kâfi, c: 1, s: 270

41 - Nehc'ul Belağa, Subhi Salih, hikmetli sözler: 252.

42 - Vesail, c: 3, s: 7.

Namaz, Allah'a karşı kulluk ve tağutlarla zalimlere eğilmemenin ilanıdır; Hz. İbrahim'in (a.s) tevhid okulu, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sünneti ve Hz. Hüseyin'in (a.s) şanlı kıyamını diri tutma gayretidir.

Namaz, Allah aşıklarına pek tatlı, münafıklara ise pek zor ve acı gelen bir ibadettir: "...Bu, şüphesiz, huşu duyanların dışındakiler için ağır bir yükür..."⁴³

Namaz şeytanı mağlup eder onun bütün ümitlerini suya düşürür; Yüce Yaradan'ın huzuruna çıkarır insanı...

Namaz, kainattaki bütün zerrelere uyum sağlamaktır, zira kainat bütün varlık aleminin İbadetle meşgul olduğu, Yüce Yaradan'ı tesbih ve zikredip O'na secde bulduğu geniş mihrap ve mescittir. Kulun namaza durması demek, bütün melekler ve diğer mahlukatla birlikte Allah'ı, zikredip O'na hamd ve tesbihte bulunması demektir.

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali'nin (a.s) Sıffin savaşında ve Ehl-i Beyt'in imamlarından Hz. Hüseyin'in (a.s) Kerbela'da savaşın en kızgın lahzalarında namaza vakit ayırıp bu büyük ve vazgeçilemez fârizayı eda etmiş olmaları, namazın önemini anlatmaya yeter sanırız.⁴⁴

Hatta İmam Ali'nin (a.s) bu davranışı üzerine, kendi adamlarından biri o hazreti eleştirince, İmam "Biz, namazın terkedilmemesi için şu kavimle savaşıyoruz!..." buyurmuştur. Hz. Hüseyin'i (a.s) anmak için okunan ziyaret duasındaki şu cümle oldukça

43 - Bakara, 45.

44 - İmam Ali (a.s) ve İmam Hüseyin'e (a.s) bağlılık ilânında bulunup namazı terketme gafletine kapılan bazı zevata ithaf olunur - çev-

çarpıcıdır: "Şehadet ederim ki sen, namazın dipdiri ayakta kalmasını sağladın!"

Zorluklar ve sıkıntılarla karşılaşınca Yüce Yaradan'ı anmak, O'ndan yardım ve medet dilemek, gönüllere huzur aşılayıp zorlukları kolaylaştırmak, direnci artırıp müminlerin Allah'a dayanmasını sağlamaktır namaz... bu nedenledir ki Kur'an-ı Kerim, Bakara suresinin 45. ayetinde "sabır ve namaz vesilesiyle Allah'tan yardım isteyin" buyurur.

İmam Sadık (a.s) son nefesini vermeden önce bütün yakınlarını çağırıp onlara namazı vasiyet etmiş ve "namazı hafife alanlar bizim şefaetimizden mahrum kalacaktır" buyurmuşlardır.

İslamla küfür arasındaki sınır, namazı bilerek terketmektir.

Yüce Yaratıcısıyla irtibatını kesip namazını terkeden biri, müslüman olduğunu nasıl iddia eder? Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) "Namazını kasten terkeden küfre sapmıştır" buyurmuyor mu?!⁴⁵

O hazretin vasiysi ve müminlerin imamı olan Hz. Ali (a.s) de "Namazı küçümseyip hiçe harcayanlar, namazdan başka şeyleri çok daha fazla hiçe harcayacaklardır" buyurmaktadır.⁴⁶

Namaz, sadece Allah'a yöneliş ve O'ndan gayrisından kopuştur; sadece O'nu önemsemek, O'ndan ve O'nun rızasından gayrisına hiçbir önem vermemektir. Allah-u Teala'nın hazır ve nazır olduğunu bilmeli, daima O'nun

45 - Muhaccet'ul Beyza, c: 1, s:301.

46 - Vesail, c: 3, s: 19.

huzurunda bulunduğumuzun bilincinde olmalıyız. Resul-ü Ekrem efendimizin (s.a.a) şu hadisi fevkalâde çarpıcıdır:

"Namaz sırasında Allah'tan gayrısını düşünene, Yüce Allah şöyle der: Kimi düşünüyorsun? Benden başka yaratıcı var mı? Benden başka koruyup kollayan var mı? Benden gayrı bir bağışlayıcı ve esirgeyici bilir misin? Sen bana yönelecek olursan, ben ve meleklerim de sana yöneliriz"⁴⁷

NAMAZ, NİMETE ŞÜKREDİŞTİR

İnsanoğlu kendisine sevgi ve iyilik gösterene minnet duyar; insani haslet, iyiliğe karşılık teşekkür ve nezaket gerektirir.

Biri bize bir iyilik edecek, bir nimet bağışlayacak olsa söz ve davranışlarımızla ona şükranlarımızı bildirmeyi bir vazife biliriz.

Bizler Yüce Allah'ın kullarıyız ve O'nun nimetleriyle hayat bulmaktayız. O halde aldığımız her nefeste bir değil, binlerce nimet vardır ve neticede her nefesin binlerce şükrü... Bunu idrak edebilmek için bir an gözlerimizi açıp etrafımıza basiretle bakmamız yeterli olacak, Rabb'ul Âlemin hazretlerinin bizlere ne kadar lütuf ve keremde bulunduğu anlaşılacaktır. İşte o zaman bütün varlığımız gayriihtiyari O'na şükredecektir.

Ve namaz, O'nun sonsuz-sınırsız nimetlerine bir nevi şükür ve teşekkürdür.

Yüce Yaratıcımız bize varlık bağışlamış, can vermiştir, maddi ve manevi hayatımız için gerekli herşeyi temin ederek kemale yürümemizi sağlamıştır.

Akıl, zeka ve yeteneklerimizi O'na borçluyuz.

Yağmur damlaları, ağaçların yaprakları, deryaların balıkları, gökyüzünde kanat çırpan kuşlar, güneşin hayat ve ısı veren ışığı, akıl, dürüst insanların velayeti ve vicdan kılavuzu gibi nimetler hep insanoğlunun saadeti için yaratılmıştır.

Gerekli ve uyumlu vücut organları, faydalı güçler ve şefkatli eğitimciler vermiş, tabiatı insanoğlunun emrine amâde kılmış, böylece her nefeste, her adımda O'nu daha iyi tanımamızı sağlamıştır.

Dudaklarımız nemli olmasa konuşabilmemiz mümkün olmayacaktı...

Başparmağımız olmasa, yakamızı düğmelememiz bile mümkün olmayacaktı.

Akarsular tuzlu ve acı olsaydı hiçbir bitki yeşeremeyecekti.

Yeryüzünde eğer çekim gücü olmasaydı, güneş dünyaya biraz daha yakın olsaydı, dünyaya geldiğimiz anda süt emmesini beceremeseydik, konuşma meleğimiz olmasaydı, gözlerimiz görmeseydi, akıl ve zeka nimetinden mahrum edilseydik... ve daha binlerce eğer... Kur'an-ı Kerim, Allah'ın verdiği nimetlerin sayıya gelmeyeceğini buyurur, bunca nimete şükretmek gerekmez mi? Bunca nimete boğulan insanoğlunun Rabbine şükretmemesi ve O'na şükranlarını ifade etmemesi nankörlük değil midir gerçekten?

47 - Müstedrek'il Vesail, c: 1, s: 173.

Namaz, velinimetimiz olan Rabbimize şükranlarımızın ifade ediliş tarzıdır; herşeyimizi O'na borçlu olduğumuzun bilincinde oluşumuzun göstergesidir.

Unutmayalım ki bu şükranın Allah'a hiçbir yararı yoktur; şükür ve hamdetmenin yararı bizzat kendimizdir, teşekkür, insaniyetimizin bir göstergesidir zira... Bir öğrencinin öğretmenine teşekkür etmesi, o öğretmene bir şey kazandırmaz, ama sözkonusu öğrencinin akıl ve zeka seviyesini, edep ve kemalini göstermesi açısından önemlidir.

Rabbul Alemin'in -cc- sınırsız nimetlerinin sofrasından bir ömür boyu faydalandığı halde O'na kulluk etmeyen ve O'nun önünde alını secdeye değmeyen insanlar bedbaht ve zavallı değil midir sahi?!

NAMAZIN EDEP VE ÂDÂBI

Rabbul Alemin'in -cc- huzuruna itaatkar bir kul olarak çıkabilmenin şartı ihlas ve dürüstlüktür; Allah'ın rızasını kazanabilecek bir hayat tarzı, derin bir marifet ve insaniyet ve müslümanca bir basiret, günahattan temizlenmiş bir dil, Rabbine itaatsizlikle çirkinleşmemiş bir yüzdür... Evet, namaz büyük bir ibadettir ve bu büyük ibadetin gerektirdiği edep, Allah'tan gayrısına yönelmeyen ihlas ve teslimiyet dolu bir gönüldür.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur: "Namaz kılarken dünya ve dünyaya ait herşeyden ümidini kes, bütün dikkatin ve bütün varlığıyla Allah'a yönel, O'nun adelet mahkemesinde hesaba çekileceğin anı hatırla..."⁴⁸

Bu zahiri ve bâtinî âdâb, namazın doğruluk ve kemalini sağlayan bu şartlar onun Allah indinde kabul görmesini ve O'nun yüce dergahına ulaşmasını sağlar.

Namazın âdabını 3 başlıkta özetlemek mümkündür:

1- Namazın mukaddematı; yani namaza başlamadan önce yapılması gereken şeyler.

48 - Muhacce't-il Beyzâ, c: 1, s: 382.

2- Namazın rükunları; yani ne zaman ve nasıl kılınacağı.

3- Namazın takibatı; yani namaz tamamlandıktan sonra yapılması gerekenler.

NAMAZIN MUKADDEMATI

1- Taharet ve temizlik

Namazdan önce abdest alınmalıdır. İmam Bakır (a.s) "Abdestsiz namaz olmaz" buyurmuşlardır⁴⁹

Abdest, imandandır; imanın bir parçasıdır, insana nur ve gönül şevki kazandırır, bezginlik ve yorgunluğu giderip şevk ve canlılık getirir, bütün bunlara ilaveten fiziki olarak da bir temizliktir. Abdest, insanı namaza hazırlar, Feyz Kaşani hazretleri -ra- şöyle der: "Bir hamlede maddeden kopup manaya geçebilmek zor olduğundan abdest insanı yavaş yavaş bu geçişe hazırlar."⁵⁰

Abdest, küçük günahların keffaresidir, her zaman abdestli olmak iyidir, hatta uyumadan önce abdest almak faydalıdır. Abdestsiz olarak Kur'an ayetlerine; Allah, Resulü ve Ehl-i Beyt'inin isimlerine dokunmak haramdır. Taharet ve temizlenme Allah'ın huzuruna çıkabilme iznidir ve mertebeleri şunlardır:

Zahiri temizlik: Fizyolojik kir ve pisliklerden temizlenmek

Âzaların temizliği: Suç ve günden temizlenmek

49 - Vesail, c: 1, s: 256.

50 - Muhacce't-il Beyzâ, c: 1, s: 281.

Ruh temizliği: Ahlaki bozulma, sapma ve çirkinliklerden temizlenmek⁵¹

Gusül ve Teyemmüm

Bazen, namaz için abdest değil, gusül almak gerekir ve namazın tahareti ancak gusülle mümkün olur. Cenabet vb. nedenlerle guslün farz olunması halinde gusledilmelidir.

Kimi zaman da taharetin şartı toprağa teyemmümdür; suyun bulunmadığı veya zararlı olduğu ya da zamanın çok dar olduğu, yahut ta mevcut suyun hayati öneme haiz derecede kısıtlı olup içme dışında kullanılmayacağı hallerde toprağa teyemmüm edilir.

Taharetin çeşitli şekilleri olan abdest, teyemmüm ve guslün nasıl ve hangi hallerde alınması gerektiğine dair hükümlerin teferruatı için ilmihal kitaplarına bakılabilir.

2- Namaz Kılanın Elbisesi ve Namaz Mekanı

Namazda vücudun örtülmesi gerekli ve güzel bir davranıştır. Şer'i olarak erkek için namazda örtülmesi farz olan kısım, göbekte diz arası; kadın için de el ve ayağın bileğe kadarıyla yüzü dışındaki bütün vücuttur.

Namazda giyilen elbisenin temiz, helal ve mübah olması gerekir. Namazda beyaz elbise giymek, akik yüzük takmak müstehap olup kirli, dar, siyah, sıkıcı ve temizliğe pek önem vermeyen laubali kimselerin elbiselerini kullanmaktan sakınmak gerekir.

51 -Ae

Namaz mahallinin de mübah olması gerekir; başkalarına ait bir yerde, sahibinin rızası olmadan namaz kılınmaz. Namazda bu şartlara uyulması namazın doğruluk şartı olduğu gibi, edep ve insanlığın da bir gereğidir.

Namazda mekan ve giysiyle ilgili teferruatlar için de ilmihal kitaplarına bakılabilir.

3- Kibleyi Tesbit

Namaz kibleye doğru kılınmalıdır ve müslümanın kiblesi Ka'bedir.

Evet, Kur'an'da da buyurulduğu gibi şâni yüce Allah'ı Teala -cc- belli bir yön ve mekanda olmayıp her yerde hazır ve nazırdır; ancak hem tevhid evi olan Ka'be'nin mimarı Hz. İbrahim'in (a.s) anısını canlı tutup o hazretin izinde olmak, hem kalbin mukaddes bir noktaya yönelmesini sağlamak, hem namaz kılanların ilahi bir uyumla aynı kibleye durmasını gerçekleştirmek ve... daha sayıya gelmeyecek nice sırlar ve hikmetlere binâen biz müslümanlar, namazda Ka'be'ye doğru yönelmekte ve Allah'ın emri gereğince bu eşsiz kibleye doğru namazlarımızı eda etmekteyiz.

Müslümanların ilk kiblesi Kudüs'tü, önce Beytulmukaddes'e doğru namaz kılınıyordu; ancak, yahudilerin "müslümanlar kendi kibleleri olmadığı için bizim kiblemize doğru namaz kılıyorlar" demesi müslümanları çok rahatsız etmekte, Hz. Resulullah da (s.a.a) bu konuda gelecek ilahi emri beklemekteydi. Derken, birgün namaz sırasında "nerede olursanız olun,

yüzünüzü mescid'ul Haram'a çevirin" ayeti nazil olarak Ka'be'nin kible olduğu ilan edildi.⁵²

Bu hadise, müslümanların kible konusunda bile bağımsız olup kendilerinden gayrısından medet ummamaları gerektiğini öğretmektedir bizlere...

Bu nedenledir ki aziz islam ümmeti namaz, dua, hayvan kesimi, yiyip içme, hatta uyuma gibi bütün fiillerinde Ka'be'ye doğru yönelmiş olmaya özel bir itina gösterir, böylece sadece fiziki olarak değil, bütün varlığı ve ruhuyla da Rabbine doğru yönelmiş olmak ister, her zaman ve her yerde Rabbini anmış, O'nun rızasını aramış olur.

Ka'be-i Muazzama sadece Hz. İbrahim, Hz. İsmail ve Hz. Muhammed aleyhisselamların yadigarı değil, İmam Hüseyin'in (a.s) şanlı Aşura kıyamının da başlangıç ve hareket noktasıdır aynı zamanda... Ve Hz. Mehdi'de (a.s) cihanşumül adalet kıyamına sırtını Ka'be'ye vererek başlayacak, o hazretin de kıyamının başlangıç noktası Ka'be olacaktır.

3- Ezan

Ezan, müslümanların tevhid sloganıdır.

Ezan, Allah'ın birliğinin, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) hak peygamberliğinin, Hz. Ali'nin (a.s) velayet ve imametinin ilanı, namaz sayesinde kurtuluşa çağrı, ilahi "tekbir" in güçlü feryadıdır. Ezan sahte ve uyduruk ilahlara karşı başkaldırıdır, islami inanç ve hayat düzeninin yüksek sesle tanıtımıdır.

52 - Bkz: Bakara Suresi 142-149. ayetler.

İlk islam müezzini Hz. Bilal -ra- dir, ilk müslümanlar, onun ezanını duyarak namaza koşmuştur⁵³. Hz. Bilal'in -ra- müezzinliğe seçilmesi islamda ırkçılık değil, takva ve imana öncelik verildiğini gösteren çok ilginç bir kıstastır.

Ezan hem islam ümmetini topluca cemaat namazına davet, hem bireyin canını ve ruhunu namaza hazırlayıştır.

Günün belli saatlerinde semaları çınlatan lâhuti ezan sesi müminin gönlünü okşayıp coşkuyla Allah'ı hatırlamasını sağlarken, kafirin korku, öfke ve rahatsızlık duymasına yolaçar.

Şah rejimi sırasında Amerika'yla kapitülasyon kanununu imzalayan siyonist İsrail yanlısı başbakan Mansur'u inkılâbi bir üslupla idam eden şehid Nevvab Safavi adamlarına öğle ve akşam vakti girdiğinde nerede bulunursa bulunsun, yüksek sesle ezan okumalarını emretmişti. İşte sırf bu ezanlar bile tağut rejiminin memurlarını dehşete düşürmeye yetmiştir. Evet, ne güzel buyurmuş Hz. Resulullah (s.a.a) efendimiz gerçekten: "Ezan sesi şeytanı ürkütüp kaçırır !!!"⁵⁴

Ünlü İngiliz politikacı Goldeston'un İngiltere parlamentosunda sarfettiği şu sözler son derece düşündürücüdür: "Muhammed'in ismi minarelerden yükseldikçe, Ka'be müslümanların kiblesi ve Kur'an da kitapları olduğu sürece müslümanlar arasında bizim politikalarımız sökmeyecektir."⁵⁵

Evet ezan, tevhidin düşman ezen ve batılı mağlup eden güçlü sesidir.

53 - Sefine't-il Bihar, c: 1, Bilal kelimesi.

54 - Kenz'ul Ummal, c: 7, s: 692.

55 - Numune Tefsiri, c: 4, s: 438.

Madem ki ezan kafirleri bunca rahatsız ediyor, o halde biz de bütün varlığımızla "Allah-u Ekber!" diyoruz... Lailaheillallah! Muhammeden Resulullah"!...

NİYET, İHLASIN TEZAHÜRÜDÜR

Namazın ilk farzı niyettir ve niyet de, her amelin değer ve kıymetini belirleyen bir kıstas...

İbadette aslolan niyettir, niyetin samimi ve ihlaslı olmaması halinde ibadet boşa gider. Çekilen zahmet heder olur. İbadet ve amellerdeki önemine, özellikle namazdaki ehemmiyetine binâen "niyet" üzerinde kısaca durmanın faydalı olacağını sanıyoruz:

Niyet Nedir?

Bir iş veya ibadetin yapılmasının ardında yatan gerçek saik ve sebep "niyet"tir; ibadette bu "asıl sebep"in Allah rızası olması gerekir. Namaz Allah rızası için, O'nun rıza ve hoşnutluğunu kazanabilmek umuduyla ve sırf O'nun emir ve buyruğuna itaat edebilmiş olma teslimiyet ve gayesiyle kılınmalıdır.

Bir ibadet bu gaye ve niyetle yapılmazsa Allah rızasıyla sonuçlanmaz, bilakis Allah'tan uzaklaşma vesilesine dönüşür.

Niyet, bir amelin gaye ve esasına bakıp onun bilinç ve kasdını taşımadır. Namazın nihai amacı olan "Allah"ı

zikretme" gayesi daima müminin kalbinde ve düşüncesinde varlığını korumak, Allah rızası dışında yeralan maddi çıkarlar, şehvet, başkalarının beğenisini kazanma, riya, gösteriş vb. faktörler, ibadet eden müminin aklından geçmemeli, onun kalbinde ve gönlünde yer bulmamalıdır.

Tehlikeli yolların trafik ve uyarı tabloları da fazla olur... Allah'a kulluk yolu da amel, niyet ve düşünceleri tebah edip saptıran türlü tehlikelerle doludur. Bu nedenledir ki islam önderlerinin düsturlarında "Allah için", "Allah yolunda" gibi tabirler sıkça kullanılmıştır. Kur'an'da namaz, zekat, cihad, hicret, şehadet ve infak gibi konularda tam 70 yerde "Allah yolunda" tabiri kullanılmıştır. "İlahi renk" le renklenene her amel değer kazanıp ölümsüzleşir.⁵⁶

Niyet ihlaslı ve samimi olunca az iş çoğa dönüşür, küçük bir amel büyüklük kazanır, az bir infak büyük ödüller alır, maddi ve dünyevî işler uhrevî ve manevî işlere dönüşür...

Bütün hayatını ibadet, oruç, cihad ve infakla geçiren ama bunları Allah rızası için yapmayan birinin bütün hayatı ve amelleri boşa gitmiş olur; bilakis, Allah rızası için infak edilmiş bir tek dirhem, cihad için atılmış bir tek adım ve Allah'a itaat için atılmış bir tek tohum ve Allah'a itaat için yapılan kısa bir secdenin Allah indinde fevkalade değeri vardır. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

"Allah yolunda küçük bir iş yaparsanız, Allah onu sizin umduğunuzdan çok daha büyük gösterir, kendinizi

56 - Bakara, 138.

başkalarına beğendirmek için yaptığınız birçok işi ise insanların nazarında küçültüverir..."

Kalpler Allah'ın elindedir ve insanların sevgisini yönlendiren de yine Yüce Allah'ın iradesidir. Başkalarının sevgisini kazanmak isteyen biri, bunu da yine Allah'tan dilemeli, O'ndan istemelidir; zira "kalpleri yönlendiren" O'dur.

İmam Sadık (a.s) hazretlerinin de buyurduğu üzere "Gönül, Allah'ın evidir ve O'nun evine O'ndan gayrısı layık değildir."

İhlas

En değerli ve en nadir cevher, ihlastır; yaptığı herşeyi sadece Allah rızası için yapmak ve O'ndan gayrı hedef ve gaye tanımamaktır.

Çoğu kez yaptığımız işlerin amacı kişisel çıkarlar veya başkalarının gönlünü hoş tutma ya da benzeri dünyevi hesap ve eğilimlerdir. Niyetimizin sırf Allah rızası olmasını sağlayabilirsek amellerimizin kalıcı olması ve bizim de kurtuluşa erenlerden olmamız mümkün olabilecektir.

Hız. Ali'nin (a.s) şu buyruğu pek çarpıcıdır: "İlmin, amelin, dostluğun, düşmanlığın, aldığın, verdiğin, konuşman ve susman sadece Allah için olsun."⁵⁷

Namaz ve diğer bütün ibadetler sadece Allah rızası için yapılmalıdır, buna zerrece de olsa başka bir etkenin karışması halinde o ibadet ve amel geçersiz olur ve Allah katında da kabul görmez.

57 - Gurer'il Hikem fıhrisi "ihlas" kelimesi.

Namazı Allah için kılar ama zaman, mekan ve kılma tarzında başka niyetler taşıyacak olursak namazımız batıldır, Allah'a yapılan bir ibadete başka unsurlar ortak edilmemelidir, Kur'an-ı Kerim "İbadetlerinize Allah'tan gayrısını ortak etmeyin" buyurmaktadır.⁵⁸

Cephede ganimet, gösteriş vb. nedenlerle savaşan bir müslümanın bu savaşı cihad değildir ve emeği de boşa gitmiş olur.⁵⁹

"Şirk, riya ve şeytan, karanlıkta siyah bir karıncanın siyah bir kayanın üzerindeki hareketi kadar sessiz ve sinsice müminin amellerine sızar."⁶⁰

Müminler emiri Hız. Ali (a.s) "İhlas, imanın zirvesidir" buyurmaktadır.⁶¹

İhlasla amel, bozulmaya elverişlidir ve bu nedenle de ihlassız amel boşa gider. İhlas ve doğru niyet, insanın ülkü ve ideali yolunda gevşek olmamasını, tutarlı olmasını, bezginlik, acziyet ve çıkmaz tanımamasını sağlar.

İhlalslı Olmanın Yolu

Elindeki mücevheri ucuza satan biri ya elindeki kıymetini bilmemektedir, ya fiyatını; ya da müşterisini tanımamaktadır. Kur'an-ı Kerim canımızı, amel ve ibadetimizi ucuza satmamamızı öğütlemekte ve bu konuda gerekli kılavuzlukta bulunarak insanın yeryüzünde

58 - Kehf, 110.

59 - Muhacce't-i Beyza, c: 6, s: 171.

60 - Tuhefu'l-Ukuul, s: 487; İmam Hasan Askeri'den (a.s) rivayetle.

61 - Gurer'il Hikem fıhrisi, ihlas kelimesi.

Allah'ın halifesi, O'nun emini ve yaratıkların en üstünü olduğunu hatırlatmaktadır.

Kur'an, insanoğlunun iyi amelinin müşterisi olarak Yüce Rahman'ı tanıtır; zira O, her amelin kıymetini en iyi bilendir, dahası, O en basit ve en küçük bir davranışa da değer vermekte, hem de bu karşılığı kat kat fazlasıyla ödemektedir.

Sadece hayırlı amellere müşteri olmakla kalmamakta; hata, günah ve kötülükleri örterek kulunun rezil olmasını önlemektedir. İnsanın bedeli, O'nun katında cennettir, ebedi lezzetler ve Allah evliyelerine komşuluktur.

Kur'an-ı Kerim doğru yoldan ayrılmayı ve Allah'tan gayrısına gönül verip bel bağlamayı hüsrana ve ziyan olarak görür ve "kendini cennetten daha aşağı fiata verirsen zarar edersin" der.

Bu noktalara dikkat eden birinin ibadet ve davranışı, insanların gönlünü hoş tutmaya çalışaninkinden elbetteki daha ihlaslıdır.

Allah-u Azze ve Cell, bizim velinimetimizdir; O'nun nimetlerini hatırlamak insanda ihlas yaratır.

Ehl-i Beyt imamlarından Hz. Seccad (a.s) "Ebu Hamza Somali" duasında Yüce Yaradan'a şöyle yakarır:

"Ey Yüceler Yücesi! Çocuktum, sen büyüttün beni..

Hor ve hakırdım, onurlu kıldın beni...

Cahildim, âlim ettin beni...

Açtım, doyurdun beni...

Çıplaktım, giydirdin,

Yolumu yitirmiştim, yol gösterip hidayete erdirdin beni...

Fakırdım, varlıklı kıldın,

Hastaydım, şifa verip onadın

Günahkardım, günahımı örtüp hatamı bağışladın..."

İhlasa ulaşmanın bir yolu da dünya ve dünyalıkların değersiz olduğunu farketmek ve maddiyatı fazla önemsememektir.

Kur'an-ı Kerim'e göre dünya az bir sermayedir, açılmamış bir guncadır, mağrur edicidir, gafil kılan bir ortamdır... Gönül, varlık aleminin en değerli ve en sevgilisi olan Yüce Yaradan'ın evi olmalı, orada O'ndan gayrısına yer verilmemelidir. O'ndan gayrısı için çalışanlar kıyamet günü geldiğinde, O'na ortak koştuklarının elinden hiçbir şey gelmediğini görecekler. O halde akl-ı selim bir insan elbette ki Allah'tan gayrısı için çalışmaz; zira O kullarına karşı fevkalade şafkatli ve merhametli, âdil ve yumuşaktır, zerrece iyiliği unutmamakta, kimseye zerrece zulmetmemektedir.

Riyakâr ve sahtekarın gerçek yüzü birgün mutlaka açığa çıkar, Allah indinde ise zaten baştan beri bellidir. Riyakârlık rezaletinden çekinmek, ihlaslı olmaya sevkeden bir başka etkidir.

Allah rızası için kırk gün ihlasla yaşayan biri, kendini yetiştirmiş olur, terbiye okulundan diplomalı sayılır; Hz. Resulullah efendimizin de (s.a.a) buyurduğu üzere "Kırk gün ihlasla yaşayanın kalbinden diline hikmet çeşmeleri akmaya başlar."⁶²

İhlas, yakînin ürünüdür; Allah'a, peygamberlerine, kıyamete, hesap gününe, cennet ve cehenneme kitab'a yakine iman edip inanan birinin bütün davranışları Allah için, bütün ibadetleri Allah için olur..

İHLASIN BELİRTİLERİ

İbadetimizin ihlaslı olup olmadığını anlayabilmenin kıstasları vardır:

1- Başkalarından Beklentisi Olmamak

Bir işi Allah için yapıyorsak, O'ndan gayrisından beklentimiz olmamalı, insanların kadir-kıymet bilmesini beklememeliyiz. Allah için yapılan bir işe insanların nankörlük göstermesi halinde de devam edebiliyor ve yılmıyorsak o işi ihlasla ve gerçekten Allah için yapmışız demektir.

Buna islam tarihinden canlı bir örnek verelim: "Hel-eta" veya "İnsan" Suresi (Dahr) üç gün boyunca adak orucu tutan Hz. Ali, Fatıma, Hz. Hasan ve Hüseyin aleyhisselamlar için inmiştir. Hz. Resulullah efendimizin (s.a.a) "Âl-i Beyt"i olan bu mübarek zatlar üç gün boyunca iftarlarını miskine, yetime ve esire vererek suyla iftar etmiş ve şöyle buyurmuşlardır: "Biz size sadece Allah rızası için yediriyoruz; sizden ne bir karşılık istiyoruz, ne bir teşekkür."⁶³

Kimileri iyi bir iş yaparken bazen hiçbir mâli karşılık beklemezler, ama bunu herkesin bilmesini ister, karşılıksız olarak iyilik yapan biri olduklarının bilinmesini arzu eder ve takdir edilmeyi umarlar; bu ihlas değildir...

Keza, başkaları iyilikle anıldığı halde kendisinden iyilik ve takdirle sözedilmediğini görünce bundan rahatsızlık duyan birinin de ihlası yoktur.

63 - Dahr, 9.

2- Tanınmak İçin Değil, Dînî Vazifesini Yerine Getirmek İçin...

İhlaslı insanlar isim veya şöhret peşinde değildirler, onlar sadece vazife bilinciyle hareket ederler.

Nice önemli işler vardır ki, şöhret ve makam getirmediği için kimse o işleri yapmaya yanaşmamaktadır.

Bir işin sırf sorumluluk bilinciyle yapılması; büyük veya küçük olmasına, bilinip bilinmemesine, takdir edilip edilmemesine bakılmadan sırf Allah rızası için yerine getirilmesi ihlasın göstergesidir; aksi takdirde niyet ihlaslı değildir.

3- Pişmanlık duymamak

İhlaslı insan yaptığı iyi işten pişmanlık duymaz, zira Allah'ın rızasını gözeterek üzerine düşen dini vazifesini yerine getirmiştir, bundan pişmanlık duyulur mu?

Allah rızası için bir davete icabet edip bir hastayı görmeye veya bir taziye meclisine başsağlığı vermeye gittiğimizde farkınıza varılmaması sizi rahatsız etmemeli, bu hayırlı girişiminizden dolayı pişmanlık duymamalısınız; "kimse farkıma bile varmadı, keşke gitmeseydim" diyorsanız, ihlasınızı, yani kendinizi yeniden gözden geçirmelisiniz.

4- Takdir Edilip Edilmemesini Önemsememek

İhlasın bir başka göstergesi de budur. Başkalarının takdir ve ilgisini kazanan işlere ilgi gösterirken, namı nişanı olmayan hayırlı işlere pek yanaşmamak ihlas

noksanlığındandır. Eğer gaye Allah'ın rızasıysa, insanların takdir edip etmemesine önem verilmemelidir. İlim şehrinin kapısı Hz. İmam Ali (a.s) bu konuda ilginç bir ölçü göstererek şöyle der:

"Riyakar ve ikiyüzlü insanın üç alameti vardır: Yalnız olduğunda tembel ve bezgince iş yapar, başkalarının yanında pek hamarat olur; övüldüğünde çok, kınandığında az çalışır."⁶⁴

5- İçinin ve Dışının Bir Olması

ihlasın bir diğer nişanesi de insanın içiyle dışının aynı olmasıdır. Görünüşte ne yapıyorsa, niyetindeki de odur. Münafıklar gibi buğday adına arpa satmaz, nasıl görünüyorsa öyledir, içide birdir, dışı da...

Hız. Ali (a.s) nin de buyurduğu gibi: "İçiyile dışı bir olan, olduğu gibi görünen, sözüyle özü farklı olmayan kimse Allah'ın emanetini edâ etmiş, ihlasla kullukta bulunmuştur."⁶⁵

İhlasın daha birçok alameti varsa da ârif olanlar için bu kadarının yeterli olacağı kanaatindeyiz.

İhlası olanın yüzünde nur vardır, hayırlı ameller işlemek nasip olur, başarılıdır, dünya ve ahirette ödül alır, akıbeti hayırlıdır, iyi bir isim bırakır, çevresinde sevilip sayılır. İhlasla iyilikte bulunan insanların zahmetleri boşadır gitmez, bu, Yüce Allah'ın vaadidir.

O halde namaz ihlasla ve sırf Allah rızası için kılınmalıdır.

64 - Muhaccet'il Beyzâ, c: 6, s: 144.

65 - Nehc-ul Belaga, 26. Mektup.

İhlasla kılınan her namazda, kabul olunan bir dua vardır.⁶⁶

İhlasla namazı beklemek ibadettir.⁶⁷

İhlasla kılınan namaz, altın dolusu bir evi infak etmekten üstündür.⁶⁸

Namazın hakkını edâ ederek kılalım, gevşekçe ve bezgince kılmayalım, bir kılıp bir terketmeyelim, şu veya bu meşguliyetten dolayı namazımızı erteleyip hafife almayalım.

Unutmayalım ki namazın en efdali ilk vakitte ve cemaatle kılınanındır; Ankebut suresinin 45. ayetinde de buyurulduğu üzere "Allah"ı zikretmek en büyük ibadettir."

66 - Vesail, c: 4, s: 1016.

67 - Ae, c: 3, s: 85.

68 - Ae c: 3 s: 26

NAMAZIN KILINMASI

Buraya kadar niyet ve etkilerini ele aldık, şimdi namazın nasıl kılınacağına gelemiz.

Namazdaki her hareketin belli hikmet ve sırları vardır, namazdaki her tesbih ve zikrin fevkalâde derin anlam ve manâları vardır; bunların yanısıra ve ötesinde namazın özü ve ruhu gelir ki, o da "Allah'a yöneliş" ve "namaza dikkat ve özen"dir. İhlasla namaza durup ibadetin âdap ve sırlarına vâkıf olan biri, namazın her lâhzasında dikkat kesilmeli, ne yaptığıının kimin huzurunda olduğunu bilincinde olmalı, kimle konuşmakta, kimi muhatap almakta ve kimden ne istemekte olduğunu bilmelidir.

Bu "kalbî huzur" ve "bütün varlığıyla Allah'a yöneliş", namazın en yapıcı ve en önemli unsuru olup namazın en derin sırrını içerir.

Namazda söylenen sözlerin anlamını bilmek ve yapılan hareketlerin mana ve mefhumunu idrak ederek namaz kılmak, Yüce Yaradan karşısında kalbi huşu ve huzu'yu artırıp kulluk ve teslimiyeti pekiştirir, bu aslı dikkate alarak namazın nasıl kılındığına bakalım:

Allah-u Ekber

Allah, düşünülebilecek ve vasfedilebilecek herşeyden daha büyüktür; söylenen, bilinen ve tavsifi mümkün büyüklüklerden daha büyüktür O...

Düşünce ve hayal dünyasına da sığmayan bir büyüklüktür bu; başka büyüklüklerle kıyaslanamaz.

Evet, namaz bu kelimeyle başlar ve bu ilahi slogana "tekbir'et-il ihram" denilir. Namaza başlanan ilk kelam, namaza atılan ilk adımdır bu; Allah'tan gayrısını unutuş, O'ndan gayrısını büyük bilmeyiş, aykırı davranışları haram biliştir bu...

Dilimizin kalbimizle aynı şeyi söylemesi için Yüce Allah'ın azameti karşısında duyduğumuz teslimiyet ve kulluk hissini tekbirle dile getiririz. "Allah-u Ekber" Allah büyük olan herşeyden daha büyük, bütün üstünlüklerden daha üstündür demektir. Esasen büyüklük, azamet ve kudretin kaynağı bizzat O'dur; O'na dayanan hiçbir güçten korkmaz, O'na güvenen kimsenin güvencesine ihtiyaç duymaz.

Kafirler putlarının adıyla başlarlardı her işe, hıristiyanlar iş ve ibadetlerine Hz. İsa'nın (a.s) adıyla başlarlardı; tağutiler de her zaman tağutu anar, onun adını dillerinden düşürmezler.

"Allah-u Ekber" bütün tağuti güçlere, şeytânî vesveselere ve maddî çekiciliklere çekilen bir iptal çizgisidir.

Uçak yükseldikçe aşağıdaki evler ve insanlar nasıl küçülüyorsa; Yüce Rabbinin nimet, kudret ve azametini tanıyıp O'nun bilincine varan birinin nazarında da

Allah'tan başka herşey küçülür; evet "tekbir" Allah'tan gayrı "büyük" tanımamaktır.

Merhum Feyz-i Kâşânî şöyle diyor:

"Namazda ibadetin tadına varabiliyorsanız, Allah Teala sizin tekbirinizi kabul edip tasdiklemiş demektir, aksi takdirde kabul görmediğimiz ve sözlerimizin tasdik edilmemiş olduğu manasına gelir."⁶⁹

"Bismillahirrahmanirrahim"

Allah'ın adıyla, O'nun izniyle ve ilahi bir niyetle başlıyoruz... O latiftir, tüm mahlukata lütfeder, sevgili ve merhametlidir. Bütün semavi kitaplar besmeleyle başlar; Allah'ın adıyla başlamayan bir işin sonu hayırlı olamaz.⁷⁰

Besmele, işleri ilahileştirmek, Allah rızasına uygun hale getirmektir, amel ve ibadetlere Allah'ın renk ve damgasını vurmaktır. Peygamberlerin her işe besmeleyle başladığı bilinmektedir. Hz. Nuh -as- gemisini besmeleyle yüzdürmüş ve yine besmeleyle durdurmuştur.

Her işe Allah'ın adıyla başlamak Allah'a duyulan aşkın sırrıdır, O'na tavekkül etmenin ve kullukta bulunmanın nişânesidir. "Ya Rabbim! Daima seni anmada, yüce isminle yaşamadayım; senin adın şeytanı kovmakta, senin adın sayesinde seni sürekli zikrimde ve kalbimde bulmaktayım."

69 - Muhacce't-il Beyzâ, c: 1, s: 385.

70 - Sâfi Tefsiri, c: 1, s: 51-52.

Elhamdulillah-i Rabb'il Âlemin

Hamd ve şükür; alemlerin yaratıcı ve eğiticisi, maddi ve manevi bütün nimetlerin sahibi ve varlık aleminin yegane denetleyicisi olan Allah'adır ancak...

Göklerin ve yerin Rabbi, bütün varlıkların ilahıdır O...

Yüce dağları yeryüzü limanının demiri kılmış, dağları çivi misali çakıvermiştir, yeryüzüyle güneş arasındaki mesafeyi ayarlayıp tanzim etmiş, dengelemiştir; bebeklik çağından itibaren insanlara yaşamanın ve ihtiyaçlarını gidermenin yollarını ilham edip öğretmiştir; göz, kulak, güç, düşünce, duygu ve içgüdü vermiş, insanoğluna görünen ve görünmeyen sayısız lütuflarda bulunmuştur.

O yüceler yücesine şükretmeye dili varmayanlar, ne kadar da nankördürler gerçekten... O'nun nimetleri sayesinde yaşayıp da O'na itaat etmeyen, O'nun sayesinde varlığını sürdürüp de O'na eğilmeyenler ne kadar da zavallı ve bedbahtlardır sahi...

İnsan olana bu nankörlük yakışıyor mu? Cehlin dikası, zulmün püsküllüsü değil midir bu? "Gerçekten de insanoğlu pek nankördür..."

"Hamd alemlerin Rabbine" ...Bütün hamd ve şükürler O'nadır sadece... Bütün varlık alemini eğiten, olgunlaştırıp kemale erdiren O'dur...

Yaratan da O'dur, yarattıklarına irade verip onları yetiştiren de..

O eşsiz eğitici ve emsalsiz Rabbe hakkıyla şükredebilmek mümkün müdür sahi?...

Ne dil, ne el edâ edemez hakkıyla O'na hamdı...

O'nun verdiği sayısız nimetleri sayabilmekten bile aciz olan diller, bunca nimetin şükrünü nasıl edâ ederler?...

"Akıllı kul, taksiratını bilir de

Aczini itiraf eder Rabbine.

Yoksa O'na hakkıyla hamdedebilmek

Hangi kulun haddine ?!.."71

Errahman'er Rahiym

Rahman ve Rahimdir, rahmeti sürekli, lütfu ve keremi herkese ve aralıksızdır. Allah'ın rahmet ve lütfundan faydalanmamış olduğunu söyleyebilecek kim vardır? O'nun bu sınırsız rahmetinden mahrum olmasınlar diye günahkarlara bile "tevbe" kapısını açmış ve "tevbe edenleri severim" buyurarak onlara emsalsiz bir lütuf ve keremde bulunmuştur.⁷²

Rahmeti öylesine kapsayıcı ve geneldir ki, O'nun rahmetinden ümidi kesmek büyük günahlardan sayılmıştır. Bizzat kendisi "Rahmetimden ümidinizi kesmeyin, siz tevbe ederseniz ben bütün günahlarınızı bağışlarım" buyurmaktadır.⁷³

Yüceler Yücesi Allah-u Teala, kullarının hata ve günahlarını affetmekle kalmaz, bazen onları iyilik ve hasenata bile çevirir!

Sadece maddi değil, manevi nimetleri de bizleri sarıp kuşatmıştır.

71 - Sa'di'nin Gülistan'ı.

72 - Bakara, 222.

73 - Zümer, 53.

Sadece hoşâ giden nimetler ve hayatın tatlılıkları değil; uyanış kırbağı sayılan ve ibret içeren uyarı sinyalleri durumundaki acı olayları da O'nun rahmet ve merhametidir aslında... Böylece kullarının uyanmasını ve bedbahtlıklara daha fazla müptela olmamasını sağlar.

Rahman ve Rahîmdir O... Şefkatli ve merhametlidir, zerreyi bile eğitip terbiye eder, koruyup gözetip, hataları affedici, günahları örtücü, büyüklükte emsalsizdir O...

Mâlik-i Yevmiddin

Din ve hesap gününün sahibi, kıyametin mâlikidir...

Yaratıldığımız andan itibaren Yüce Rabbimizin lütfu ve keremi bizimle olmuş, daima ve aralıksız hepimize şefkat ve merhamet göstermiştir...

Mahşerdeki halimiz, hesap günü akıbet ve ahvalimiz de yine O'nun lütuf ve merhametine bağlıdır.

Dünyada da ahirette de yegane malik ve sahib O'dur .. Bu gerçek, kıyamet günü herkesçe net olarak anlaşılacaktır; bütün hileler bozulacak, aracılıklar, dayanaklar ve ümitler boşa çıkacak, O'ndan başka kimsenin sözü geçmeyecektir o gün... Evet, sadece "din" in ölçü olacağı o günün yegane maliki O'dur, O'ndan gayrısının sözünün geçmeyeceği, hükmünün yürümeyeceği gündür bu...

İnsanlardan "Bugün hüküm kimindir, kimin sözü geçer bugün?!" diye sorulduğunda "Eşi ve ortağı olmayan Kahhar Allah'tan gayri hüküm ve söz sahibi yoktur" derler.

Rabb'ul Âlemin'in bu vasfı dile getirilerek namazda kıyamet günü hatırlanmış olur, herkesin hesaba çekileceği

o çetin gün Allah korkusu ve haşyet-i ilahinin kalplerde yeretmesine neden olur, böylece namaz "kıyamete açılan bir pencere" rolü ifâ eder...

İmam Seccad hazretleri (a.s) namazda "malikiyevmiddin"e gelince bu ayeti o kadar tekrarladı ki, cemaat, hazretin oracıkta can vereceği zannına kapılırdı.⁷⁴

Kıyamet din günüdür, mükafaat, hesaba çekilme, herkesin yaptıklarının karşılığını göreceği gündür. Bugünü hatırlamak kalpleri yumuşatır, kibir ve gururu giderip gönülleri Allah'ın azametiyle tanıştırır.

İyyake Na'budu Veıyyake Nestain

Buraya kadar ki kısım namazda hala bir başlangıç ve giriş konumundadır, kulluk bildirimi ve ihtiyaç ilanına zemin hazırlanmaktadır. Namaza duran mümin, Yüce Allah'ın rahmet ve keremini anıp O'nu övmüş, O'nu bütün varlık aleminin eğitici ve terbiye edicisi olarak tanımış, sadece O'nun hamd ve şükre layık olduğunu itiraf etmiş, herkesin sonunun O'nun elinde olduğunu kabul ve ilan etmiştir.

Binaenaleyh Yüce Yaratıcısının azamet ve rahmetinin bilincinde olarak ve kendisinin O'na muhtaç olduğunun idrakiyle "ıyyake na'bud" demektedir, yani: Sadece sana ibadet ederiz, sadece sana kul oluruz, başkaca kimseye değil, sadece sana kul-köle kesiliriz. Zorbalarla kafirlerin kulu-kölesi değil, senin kulunuz ve sadece senden emir alır, sadece sana itaat ederiz.

74 -Nur'us Sakaleyn Tefsiri, c: 1, s: 16.

"İyyakenestâin": Sadece senden yardım diler, sadece sana sığınırız. Yaptığımız ibadet bile senin lütuf ve keremin sayesinde mümkün olmaktadır; aksi takdirde biz kendi halimize kalacak olsak şeytan bir çırpıda yolumuzu değiştirip isyan ve tuğyana saptırır bizi...

Vücut ve ruh sağlığımızı Yüce Allah'tan dilemekte, böylece O'na ibadet ve kullukta bulunabilmeyi ummaktayız. Vazifemizin bilincinde olup üzerimize düşeni yerine getiriyor olmamız da O'nun nasib ettiği bir nimet ve lütuftur elbet. O'nu tanıyabilmemiz, nimetlerinin şükrünü eda etmemiz, bu gayeyle namaza durup kulluğumuzu yerine getirebilmemiz hep O'nun yardım ve lütfuyla mümkündür.

Namazları kabul eden O'dur; kibir ve kendini beğenmişlikten kurtulmak O'nun yardımıyla mümkündür. İbadet ve kulluğa ilgi gösterebiliyorsak, O'nun merhamet ve yüceliğinden kaynaklanan bir nimettir bu. Kulluk ve itaate engel olabilecek faktörleri yenebilmemiz, geçici ve fani eğilimlerden silkinip kurtulabilmemiz, bütün kalıcı güzellik ve kemallerin kaynağı olan şâni yüce Allah'a yönelmemiz yine O'nun tevfiği, O'nun yardımı sayesinde...

"İyyakena'bud" sadece sana kulluk ederiz, doğuya veya batıya değil; sadece senin kulun oluruz, pulun-paranın, malın mülkün, mevki-makamın, şehvet ve ihtirasın değil!" demektir.

"İyyakenestâin" maddi güç sahiplerine el açmam, beşeri güçlerden yardım dilenmem, dileğimi sadece sana bildiririm" demek; Allah'la kul arasında vasita olmaya kalkışanların üzerine bir kalem çekmek demektir.

İhdinassırat'el Mustakiym

Bizi doğru yola hidayet et...

İnsan hayatındaki rengarenk, türlü türlü, ama kıvrımlı ve dolambaçlı binlerce yoldan sadece biri doğru yoldur ve sadece bu yol insanoğlunu Allah'a götürebilir. Bu yolun hangisi olduğu ve nasıl katedileceği konusunda da ebette ki sadece Allah'tan yardım alınmalı ve O'ndan hidayet ve "yolgöstermesi" istenmelidir.

Bu ilahi cümleyi söylerken, Allah'tan bizleri sözkonusu doğru yola yöneltip hidayet etmesini istemekteyiz.

Zira doğru olmayan pek çok yol vardır insanın önünde... Heves ve arzuların, aşırılık ve geriliklerin, şeytani vesveselerin, delilsiz ve mantıksız eğilimlerin, yarınları yakıp küle çeviren hata ve kötülüklerin yollarıdır bunlar... Kılavuzsuz ve rehbersiz yollar... Tağutların gösterdiği yollar, dinin gösterdiği kurtuluş yoluna karşılık kimilerinin kendi fikir, beğeni ve eğilimlerinin tayin ettiği "şahsi görüşlerin yolları"... Evet, "doğru" olan birtek yola karşılık "sapa" ve "eğri" olan bunca yol vardır...

Doğru yol hangisidir sahi?

Kur'an-ı Kerim, doğru olan yolu Allah ve peygamberlerinin yolu olduğunu öğretmektedir bize,⁷⁵ Allah'a kulluğun yoludur bu ⁷⁶, Allah'ın dinine sımsıkı sarılma ve O'nun kanunlarına göre yaşamaktır⁷⁷, Hz. Resulullah'la (s.a.a) onun mutahhar Ehl-i Beyt'inin (a.s)

75 - Hud, 56, Zuhurf, 43.

76 - Yâsin, 62.

77 - Âl-i İmran.

imamlarının izinden yürümektir, nitekim İmam Sadık (a.s) "Allah'a andolsun ki doğru yol biziz" buyurmaktadır.⁷⁸

Allah'ın kullarına göstermiş olduğu bu doğru yol ve bu yolda yürümek, farklı şartlarda farklı davranışları gerekli kıldığı gibi, değişmez prensiplerden kaynaklanan çok çeşitli bir davranışlar harmonisi de içermektedir.

Bu nedenledir ki bir müslümanın farklı zaman ve mekanlarda ve farklı şahıslar karşısında göstermesi gereken tepkiler farklıdır ve her ortamın has dînî sorumlulukları ve tepki tarzları belirlenmiştir.

Yine bu sebeptendir ki doğru yolu teşhis edebilmek bezen çok zordur ve bu yolda yürüyebilmek de... Bir anlık gafletin insanı günah ve fesad cehennemine yuvarlayabileceği daracık, kaygan ve tehlikeli bir yoldur bu... Binaenaleyh bu yolu bulabilmek ve onda kaymadan, düşmeden yürüyebilmek için Yüce Allah'tan -cc- yardım dilenmelidir, zira O hem yolu bilen mükemmel bir kılavuz, hem bizim kurtulmamızı isteyen en sevgili dosttur. Nitekim yolu bize göstermesi, her adımda bizim yanımızda olup gerekli uyarılarda bulunması, uçuruma yuvarlanmamızı engellemesi; fikir davranış ahlak, sosyal vazifeler, ailevi sorumluluklar, geçimimizi nasıl sağlayacağımız, nasıl muaşerette bulunacağımız... gibi daha nice konularda kurtuluş ve hayrımıza yardımcı olması için elçiler, peygamberler göndermiş, imamlar belirleyip evliyalar yetiştirmiş bizleri bir an olsun salih kılavuz ve rehberlerden mahrum bırakmamıştır.

78 - Nur'us Sakaleyn Tefsiri, c: 1, s: 17.

Allah'ın gösterdiği bu doğru yol "dengeli ve orta yol" dur, aşırılık ve tefrit yasaklanmıştır, hatta ibadette bile "dengeli" olunması emredilmiştir.⁷⁹

İmam Hasan Askeri hazretleri (a.s) "bizi doğru yola hidayet et" ayetini tefsir ederken şöyle buyurur: "Namaz sırasında bu ayeti dile getiren mümin, gerçekte Rabbine şöyle demektedir: "Ya Rabbi! Bugüne değin olduğu gibi, gelecekte de sana kulluk ve ibadette bulunabilmeyi nasip et bana... Doğru yol, dargörüşlülük ve önünü görememe şeklindeki kıt düşünceden daha ileri; hırs, mübalağa ve aşırılıktan aşağıda seyreden bir yoldur."⁸⁰

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

"Doğru yol insanı Allah'ı ve O'nun dinini sevmeye yöneltir; kişisel heveslerine göre davranmaktan, dinde kişisel görüş ve eğilimlerine göre adım atmaktan alıkoyar."⁸¹

Doğru yol azdan ve aşırılıktan uzaktır. Doğru yolda olan biri arzu ederken hırsa kapılmaz, isterken tamahkâr olmaz, derde kedere müptela olunca kederinden ölmez; birşeye sıkıldığında öfkelenip sinirlenmediği gibi, birşeye sevindiğinde de coşup köpürmez; ne varlığa sevinir, ne yokluğa yerinir.⁸²

Evet, doğru yolun ne olduğu ve âdil yöntemin nasıl olması gerektiğini dinimiz göstermektedir bize, bu konuda başarılı olabilmek için de Allah'a el açmalı, O'ndan medet ummalıyız.

79 - Bkz: Usul-i Kafi "el-İktisadi di'l İbadet" babı.

80 - Biharul-Envar, c: 24, s: 9.

81 - Ae (doğru yol hakkında 56 hadis aktarıyor).

82 - Nehc-ul Belaga, 108. Hikmet.

"Sırâtelleziyne En'emte Aleyhim"

"Nimet verdiğin kimselerin yoluna..."

Bir önceki ayette Allah'tan bizi hidayet etmesini istediğimiz yolun niteliği hakkında bu ayette ilginç bir bilgi veriliyor bize.

Allah'ın kendilerine "nimet" vermiş olduğu kimselerin yoludur bu; hidayet ve yardım nimeti, bilim, cihad, şehadet, dini liderlik nimeti... vb.

Kur'an-ı Kerim bunu daha fazla açarak "Peygamberler", "sıddıklar", "şehidler" ve "salihler"i "nimet verilen kimseler" olarak niteler ve şöyle buyurur: "Allah'a ve Resul'e kim itaat ederse, işte onlar Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberler, doğrular (ve peygamberleri doğrulayanlar), şehidler ve salihlerle beraberdir. Ne iyi arkadaşlar onlar!"⁸³

Bu ayette Allah'a ve Resulüne itaat eden kimse, ayetteki dört grupta arkadaş ilan edilerek bunun çok yüksek bir konum olduğu ve kıymetinin bilinmesi gerektiği hatırlatılmaktadır.

Namazda Yüce Rabbimizden peygamberlerle şehitler, doğrular ve sıddıkların yolu olan doğru yola bizi de hidayet etmesini ve bize bu yolda yürümeyi nasip buyurmasını dilemekteyiz.

Birçok rivayette " kendilerine nimet verilenler "in yolunun, Ehl-i Beyt imamlarının (a.s) yolu olduğu da vurgulanmıştır.⁸⁴

83 - Nisa, 69.

84 - Bihar-il Envar, c: 24, s: 30.

Namazda kulun Rabbinden doğru yol olan "nimet verilenlerin yolu"na yöneltilmesi yolundaki bu isteğinin nedeni fikri ve pratik sahada doğru bir yaşam tarzına talib olmaktır; böylece o insanın yaşam çizgisi arzu ve hevesle, fesad ve kötülükler olmayacak, tağutun yaşam tarzını seçmeyecek, sosyal, ferdî ve fikri yaşamında hak yolda yürümeyi prensip edinecektir.

"Gayr'el Mağzdûbî Aleyhim Ve'ledzalliyn"

"Gazaba uğrayanların ve sapmış olanların yoluna değil..."

Namaza duran insan, Allah'ın gazabını çeken ve O'nun yolundan sapmış olanların yolunda yürümez.

Firavunların, inançsız güçlülerin, talancı müstekbirlerle yağmacı emperyalistlerin yoludur bu... Ve onlar, Allah'ın gazabını çekerek O'nun kahrına uğramış, yok olup gitmişlerdir.⁸⁵

Yüce Allah'la O'nun salih kullarının dosdoğru yolundan sapıp onlara itaat etmeyerek Allah'ın gazabına uğrayan ve diri diri toprağa gömülüp giden taşıyürekli Karun ve benzeri zenginlerin yolu...⁸⁶

İlmiyle amel etmeyen, kendi dediğine kendi uymayan dünyaperest alim ve bilimadamlarının yolu...⁸⁷

Tarihin "gazaba uğramış o menhus ve nirsuz çehrelerini şöyle bir gözlerimizin önüne getirmeye çalışalım... Gökten ve yerden gelen korkunç belalarla

85 - Kasas, 40.

86 - Kasas, 81.

87 - Saff, 3.

gazaba uğrayan ve Yüce Allah'ın kahrıyla târ-u mâr olup giden kavimlerle milletleri... Kur'an'ın "gazaba uğrayanlar" dan saydığı münafıkları...⁸⁸

Tevhid, hak ve doğruluk yolundan batıla sapan, fikrî sapmalar ve ahlak dışı yaşamlarıyla haktan ayrılıp batılda yürüyenleri....

Ya Râb!

Bizleri iyilerle doğruların yoluna yönlendir... Hak ve hakikatten ayrılmış olan kötülerle gazaba uğramış sefillerin yoluna değil...

88 - Feth, 6.

TEVHİD -İHLAS- SURESİ

Bismillahirrahmanirrahim... Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla... Deki Allah birdir, ihtiyaçsız ve müstağnî-Samed-dir, doğmamış, doğurmamıştır, eşsizdir, dengi yoktur.

Bu sure de sevgililer sevgilisi Yüce Allah'ın rahmet ve merhametiyle başlamakta, ardından O'nun bir ve eşsiz, müstağni ve ihtiyaçsız olduğunu vurgulamakta ve Yüce Allah'ın diğer sıfatlarıyla son bulmaktadır. Tevhidi vurguladığından "Tevhid" adıyla da anılan "tevhîdî" bir suredir bu... Yüce Allah'ın yaratmada, eğitmede, yetiştirmede, şefkatte, malikiyet ve egemenlikte, koruyup kollama ve üstünlükte eşsiz, benzersiz ve denksiz olduğunu bildiren bir sure...

Evet, Yüceler Yücesi Rabb'ul Âlemin -cc- "Samed" dir; yani kimseye ve hiçbirşeye ihtiyaç duymadığı gibi, bütün varlıklar O'na muhtaçtır... Mahluklara has olan yiyip içme, uyuma, dalgınlık, yorgunluk, doğma, doğurma, korku, ihtiyaç gibi özelliklerden berîdir⁸⁹; ne

cisimdir ne misal; ne surettir, ne benzer; ne mekan ve zamandadır ne şekli veya mahdudiyeti vardır.⁹⁰

Hız. İsa'yı (a.s) Allah'ın oğlu zanneden hıristiyanlarla, melekleri Allah'ın kızları zanneden müşriklerin bu batıl inançlarının tersine, Yüce Allah ne doğmuş, ne doğurmuştur; yani Allah-u Teala'nın eşi ve çocuğu yoktur, ve kendisi de kimsenin çocuğu değildir, emsalsiz ve denksizdir.⁹¹

Kıyamda Hamd ve İhlas'ı okurken kibleye doğru durduğumuzu bilmemiz gerekir. Vücudumuz rahat, gönlümüz huzurludur, zihnimiz Yüce Yaratıcı ve O'nun zikriyle meşguldür, kulluk ve itaat coşkusu bütün varlığımızı kaplamıştır, kalbimiz huşu ve teslimiyet odağı kesilmiş durumdadır. Yüce Yaratıcımızın huzurunda olmanın verdiği dikkat ve edeple bütün varlığımıza, duruş, ses ve bakışımıza tevazu, teslimiyet ve kulluk duygusu egemendir.

Kul, Rabbinin huzurundadır şimdi... Yaratılan, yaradanının huzurunda... Tepeden tırnağa muhtaç kul; herşeyin sahibi olan ihtiyaçsız yaratıcısının dergahında... Sahi; varlığına bu duyguların egemen olduğu bir insanın namaz sırasında dikkatinin dağılması ve Allah'tan gayrısını düşünmesi mümkün müdür?

Hız. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) namaz sırasında sakalıyla oynayan birini görünce "Dikkatini namaza vermiş ve kalbini Allah sevgisi sarmış olsaydı böyle yapmazdı!" buyurdular.⁹²

90 - Ae.

91 - Şûra, 11.

92 - Bihar'il Envâr, c: 84, s: 228.

89 - Bihar, c: 3, s: 223, hz. Ali'den (a.s) rivayetle.

RÛKU

Yüceler Yücesi Allah-u Azimuşşan'ın azamet ve büyüklüğü insanı gayriihtiyari rûkuya götürmekte, insan, Rabbinin önünde saygı ve teslimiyetle eğilmektedir. Rûku, Yüce Allah'ın azameti karşısından eğilmek, itaat ve teslimiyetini göstermektir.

Eller dizlere kavuşuncaya kadar eğilir ve "uğruna başımı vermeye hazırım" dercesine boynunu uzatır...

Rûkuya eğilerek "Ya Rabbi... Senin büyüklüğün beni saygıyla eğilmeye itmekte, azamet ve celalin karşısında dîmdik duramamakta, senin karşında iki bûklüm oluktayım" der.

Rûku, ibadetin edebi, secde de Allah'a yakınlıktır. Allah'a yakın olanlar, edepli olanlardır.⁹³

Hız. Ali (a.s) nin rûkuları bazen öylesine uzardı ki ayaklarından ter süzülürdü.⁹⁴

İmam Sadık (a.s) rûku ve secdede otuz kereden fazla zikrini tekrarlardı.⁹⁵

Rûku, namazın rûkunlarından, yani olmazsa olmaz şartlarındandır; bilerek veya bilmeyerek terkedilirse namaz bozulur. Yevmiye namazların her rekâtında bir rûku farzdır, ayât namazında istisna olarak her rekatta beş kez rûkuya gidilir; bir diğerk istisna da rûkusu olmayan cenaze -meyyit- namazıdır.

Rûku, fiil ve zikrin terkibi olan bir merhaledir; her ikisi de tevazu ve teslimiyetin ifadesidir; zikri Yüce

93 - Bihar, c: 82, s: 108, İmam Sadık'tan (a.s) rivayetle.

94 - Ae s: 110.

95 - Nehc'ul Belaga, 1. Hutbe.

Allah'ı tesbih edıştır: Subhan-e Rabbi'el Azîmî vebihamdih"

Bazı melekler, sürekli rûku halindedirler⁹⁶ ve böylece rûkuya varan insan meleklerle birlikte hareket etmiş olmaktadır. Yeryüzü yarattığıyla göklerdeki meleklerin aynı konumda, aynı işle meşgul olmasından daha saadet verici bir şey tasavvur edilebilir mi?

SECDE

Rûku gibi secde de namazın erkanından ve vazgeçilmez şartlarındandır.

Allah'tan gayrisına secde edilemez. Bir kulun, Allah'ın emriyle bir başka kulun önünde secde etmesi⁹⁷ veya meleklerin, yine Allah'ın emriyle Hız. Adem'e (a.s) secdeye davet edilmesi; bizzat Yüce Allah'ın emriyle olduğu sürece gerçekte yine Allah'a itaat ve sadece O'na kulluk gayesi taşıdığı için gerekli görülmüştür.⁹⁸

Secde, Allah'ın yüceliğı karşısında eğilmenin son haddi, tevazu ve kulluğun doruğı, Yüce Yaraticının karşısında toprağı kapandır.

Bütün yaratılmışlar O'nun azamet ve büyüklüğü karşısında secdededir... Yeryüzü ve göklerdeki bütün mahlukat; güneş, ay, yıldızlar, dağlar, taşlar, ağaçlar, hayvanlar, insanlar Allah'a secde eder.⁹⁹

96 - Ae.

97 - Yusuf, 100: Hız. Yusuf'un (a.s) kardeşleri o hazretin karşısında secdeye davet edilmişlerdir.

98 - Bakara, 34.

99 - Hacc, 18.

Binaenaleyh secde eden insan, aslında bütün tabiatla uyum içine girmekte, varlık alemiyle bütünleşmektedir.

Secdede de Yüceler Yücesi Yaradan'ı tenzih ve tesbih ederiz; akla gelebilecek her şeyden, her nevi kusur, noksanlık, acziyet ve beşerî hasletten, tasavvuru mümkün herşeyden O'nu münezzeh ve beri biliriz...¹⁰⁰

O eşsiz ve Yüceler Yücesi Yaradan'ı tesbih ve tenzih etmemek mümkün müdür?

Bütün varlık aleminin katıldığı bu harmoni ve ilahi orkestraya katılmamak mümkün müdür?..

İnsan olan bizler, dağlardan-taşlardan, bitkilerden kuşlardan daha mı aşağılıgız?.. Secde, ubudiyet ve kulluğun en yüksek derecesidir.

En güzel secde, toprağa yapılan secdedir...

Yeryüzüne, taş-toprağa kapanıştır...

Yiyecek, içecek, altına gümüşe, mücevhere secde haramdır ve namazı batıl eder...

Secde, kulluğun sırrıdır. Bu nedenle de tam bir tevazu, içten gelen bir teslimiyet, itaat ve huşu ile karılmış olmalı, gözyaşıyla yıkanmalıdır. Uzun secde, faziletlidir.

İmam Seccad (a.s) secde edenlerin tâcı, ibadet edenlerin medar-ı iftiharıydı, secdede Allah'ın adını anarken öylesine candan ve içtendi ki, secdeden kalktığında bütün vücudu ter içinde kalırdı.¹⁰¹

100- Burada Yunus'u hatırlamamak mümkün değil: Dağlar ile, taşlar ile / Çağırayım mevlam seni / Seherlerde kuşlar ile / Çağırayım mavlam seni (Çev).

101 - Bihar, c: 82, s: 137.

İmam Kâzım (a.s) sabah namazını eda ettikten sonra secdeye kapanır, gün ışıncaya değin başını secdeden kaldırmazdı.¹⁰²

H. İbrahim (a.s) uzun secdeleriyle "Halilullah" makamına ulaşmıştır.¹⁰³

Fetih Suresinin 29. ayetinde Allah'ı Teala -cc- Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ashabını şöyle tarif eder: "... Onunla birlikte olanları rûku edenler, secde edenler olarak görürsün, Allah'tan bir fazl ve O'nun rızasını ummaktadırlar..."

H. Resul-ü Ekrem (s.a.a) "Uzun secde, tıpkı rüzgarın hazan yapraklarını döküşü gibi günahların dökülmesine neden olur" buyururlar¹⁰⁴.

İnsanın Allah'a secdesi, İblis için tahammülü en zor andır. Zira İblis, kibir ve kendini beğenmişliğinden dolayı Allah'ın emrine rağmen Hz. Adem'e (a.s) secde etmekten kaçınmış, neticede Allah'ın huzurundan kovularak ebediyen melun ilan edilmiştir.

Toprağa secdenin efdal olduğunu söylemiştik, özellikle Kerbela toprağına secde etmek namazın sevabını artırır. Zira "Cennet gençlerinin efendisi" olan Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) mübarek kanının döküldüğü ve türbesinin bulunduğu toprağına secde ediş, Allah'tan gayrısına eğilmeme ve yüce islam dini uğruna gözünü kırpmadan şehadete koşma ruhunu canlı tutar insanda; cihad, şehadet ve insanca hürriyetin ilham kaynağı olan o mukaddes

102 - Kısar'ul Cemal.

103 - Müstedrek'il Vesail, c: 1 s: 329.

104 - Bihar, c: 82, s: 162.

toprağa secde, insanı Kerbela'nın Aşura kültürüyle tanıştırıp o muazzam kültürle yoğurur.

SübhaneAllah

Hemen hemen bütün ibadetlerde, zikir ve tesbihlerde, rûku ve secdelerde göze çarpan bu mukaddes ve anlamlı zikir sahih islamî akide ve inançlara kök salan ve insanla Rabbi arasındaki ilişkinin temelini teşkil edip O'nun Yüce sıfatlarından biri olan büyük bir hakikati içerir.

Tevhid Allah'ı, tesbih ve tenzih edip O'nu her nevi kusur, eksiklik ve aciziyetten beri bilme esasına dayanır. Yüce Yaratıcı'yı eş ve ortaktan, benzer ve misalden, kusur ve aciziyetten münezzehtir ve beri bilmeden katıksız bir tevhide ulaşabilmek mümkün değildir.

Adalet de tesbih ve tenzih temeline dayalıdır; Allah Teala'yı her nevi zulüm ve haksızlıktan beri ve münezzehtir biliştir.

Peygamber ve masum imamların önderlikleri de bu tesbih ve tenzih esasına dayalıdır; başka bir deyişle:

Yüce Allah kullarına yol gösterecek ve onları kusursuz olarak doğru yola hidayet edecek bir rehber ve kılavuzu daima göndermiş, insanoğlunu bir lahza olsun kendi başına bırakmamıştır; Allah-u Azze ve Cell, insanları bir lahza olasan hüccetsiz ve başsız bırakmaktan beri ve münezzehtir.

Miad; yani kıyamet ve hesap günü inancı da "sübhaneAllah" esasına dayalıdır. Zira miade inanmak, Allah Teala'nın iyilik ve kötülükleri karşılıksız bırakmayacağına, bir hesap günü olduğuna, tarih boyunca gelmiş geçmiş bunca peygamber ve diğer salih kulların

emek ve zahmetlerinin boşa gitmeyeceğine inanmaktır. Miadsız bir hayat elbette ki abes ve anlamsızdır. Şanı Yüce Allah-u Teala -cc- gayesiz ve amaçsız bir şey yapmaktan münezzehtir ve insanoğlunun varlık nedinini şu geçici dünya yaşamından ibaret tutmaktan beridir!

Allah'ı sevme ve O'na bağlanma duygusu da tesbih ve tenzih esasına dayanır. O'nun her nevi kusur, kötülük ve noksanlıktan münezzehtir olduğuna inanmayan biri kalbini nasıl Allah'a verebilir?

İnsanın kendi rızası da tesbihe dayalıdır. Ancak Allah'a yaptığı her işte hikmet olduğuna inanan ve O'nun hiçbir işinde kusur aramayan ve kusur görmeyen biri Allah'tan bütün kalbiyle razı olabilir.

Kulluk ve ibadet de yine tesbih ve tenzih esasına dayalıdır; bir insan ancak mutlak ilim, kemal, kudret ve ölümsüzlüğe sahip bir mabuda ibadet ve kullukta bulunur ki bu da tesbih ve tenzihin anlamında gizlidir.

Takva ve tevekkül de bu esasa dayalıdır. Allah'ın güvenilir dayanak ve bütün varlık aleminin güç ve kudretinin kaynağı olan mutlak kudrete sahip bilge ve müdebbir olduğunun bilincine varmayan biri nasıl O'na tevekkül eder; O'nun hesaba çekeceği günden nasıl çekinir? Takva da insanın Yüce Allah'ı gaflet, cehalet, uyku ve habersizlikten münezzehtir bilmesiyle mümkündür.

Kulluk ve ibadetin ruhu Allah'ı tesbih ve tenzih edıştır.

Yüce Allah'ın sevgili peygamberine (s.a.a) ibadet konusunda verdiği direktifler arasında en fazla üzerinde durulanı Allah'ı tesbih ve tenzihdir. Kur'an'da 16 yerde Hz. Resulullah'a (s.a.a) "Allah'ı tesbih et" emri verilmektedir,

"Gün doğmadan önce, gün batmadan önce, akşam ve gündüz vakitleri, sabahleyin ve akşam vakti, uykudan uyandığında... ibareleriyle Allah'ı tesbih ve tenzihe davet edilmektedir.¹⁰⁵

İmam Seccad hazretleri "Bir kul "sübhaneallah" dediğinde melekler ona selam ederler" buyurmaktadır.¹⁰⁶

Ne kadar da bereketli bir ticarettir bu!.. Allah evliyalarının sürekli zikir ve tesbih etmeleri, kalplerinden Allah aşkını, dillerinden Allah'ın zikrini eksik etmemeleri boşuna değildir elbet!

Evet, biz de bütün varlık alemiyle dil ve gönül birliği içinde bu ilahi terennüme katılıyor ve meleklerle birlikte bütün varlığımız, bilincimiz ve yüreğimizle "Sübhaneallah!" diyoruz...

KUNUT

"El açıp isteyeceksen, Allah'tan iste. Zira cömert, kerim ve şefkatlidir O"¹⁰⁷

Kunut, Yaradan'a el açıp, istediği herşeyi, ihtiyaç olan herşeyi O'ndan istemektir ki, namazın en çok tavsiye edilip vurgulanan müstehaplarından biridir.

Kunutun anlamı namazda Yüce Yaradan'a içini elini açma, itaat ve teslimiyetini dile getirip dua etmedir. Kunutta istenen her dua okunabilir. Yüce Yaradan'ın -cc-uzun kunutu sevdiği rivayet edilmiştir, Hz. Resulullah

105 - Bkz: Tâha, 130; Gâfir, 55; Tur, 48.

106 - Saduk'un Tevhidi, s: 312.

107 - Sâdi.

(s.a.a) şöyle buyururlar: "Dünyada kunutları uzun olan kıyamet günü rahat olacaktır."¹⁰⁸

En makbul namaz, kunutu uzun olan namazdır; Rabb'ul Âlemin'in makamına vakıf olanlar O'nunla âşıkâne konuşur, içlerini O'na döker, kunutta uzun uzun dua eder, O'nun şânını överler... Çoğu islam aliminin ahvali nakledilirken namazda kunut duasını uzunca ve coşkuyla okudukları rivayet edilmektedir.

TEŞEHHÜD

Her iki rekatın sonunda ve her namazın bitiminde dizler üzerinde oturularak şehadeteyn getirilir ve Allah'ın birliğine, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehadette bulunulur ki, bu inanç, yüce islamın esasıdır. Ardından, Hz. Resulullah'a (s.a.a) selam ve salat gönderilir. Teşehhüdde islamın akidevi slogan ve şiarları tekrarlanarak bu hak yola olan inanç pekiştirilir ve bu yolun sürdürüleceğine dair ahdedilmiş olunur. Teşehhüd, Allah ve Resulü'yle (s.a.a) biat yenilemek, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) peygamber olduğunu itiraf ve ikrar etmek, o hazretin Allah'ın "kul"u ve "elçisi" olduğuna şehadette bulunmaktır.

Bu tabirde, "kul"luk "peygamberlik"ten önce gelmektedir, bu Allah'a "kul" olmanın "elçilik" ten daha ileri bir merteye olduğunu gösterir. Başka bir deyişle Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) Allah'a "kul" olabildiği ve O'na kullukta kusur etmediği için peygamber seçilmiştir,

108 - Bihar'il Envâr, c: 82, s: 199 ve Cevahir, c: 10, s: 367.

yani peygamberliğin esas ve temelini "kulluk" oluşturmaktadır.

Allah'ın birliğine ve Resulü'nün risaletine şahadetten sonra, Hz. Resulullah (s.a.a) ve mutahhar soyuna selam ve salavat gönderilmesi farzı gelir; namazda o hazrete ve soyuna salat ve selamda bulunmayanın namazı batıldır.

Allah-u Teala -cc- Kur'an-ı Kerim'de müminlere Hz. Resulullah'a (s.a.a) salat ve selamda bulunmalarını emretmiştir. Bu emri iblağ eden ilgili ayet nazil olduğunda "Ya Resulullah, size nasıl salat ve selamda bulunacağımızı bize öğretin" diyen müslümanlara o hazret "Allahumme salli alâ Muhammed ve alâ âli Muhammed" buyurdular. Salavatın nasıl gönderilmesi gerektiği ehl-i sünnetin sahih kaynaklarında açıklanmıştır.¹⁰⁹

İslamın esas rumuzu ve parolası olan şahadeteynden sonra Hz. Resulullah'la (s.a.a) onun mutahhar Ehl-i Beyt'ine salat getirilme zarureti, o hazretle Ehl-i Beyt'inin yekdiğerinden ayrılmayan bir bütün olduğunu göstermektedir.

Bizzat Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) efendimizden ulaşan hadislerde, o hazrete verdiğimiz selamların kendisine ulaştığı ve bu selamların ahirette müminin önünü aydınlatan nurlara dönüştüğü buyrulmaktadır.¹¹⁰

Yine bir hadis-i şerifte "Benim adım geldiğinde bana selam ve salavat göndermeyen kimse cimridir" buyrulur.¹¹¹

109 - Bkz: Sahih-i Buhâri, c: 8, âl-i Muhammed'e salât bölümü.

110 - Kenz-ul Ummal, c: 1, s: 488.

111 - Vesail, c: 4, s: 1220.

Salavat, Allah'ın rızasına ve duanın kabulüne neden olur ve müminin işlerini temizleyip düze çıkarır.¹¹²

SELAM

Allah Resulü'ne (s.a.a) selam etmemiz bizler için saygı ve edebin bir gereği olup o hazrete minnettarlığımızın bir ifadesidir.

"Selam" sağlık, iyilik, güven, hayır ve bereket demektir ve aynı zamanda Allah-u Teala'nın isimlerinden biridir.¹¹³

En iyi selam, Allah'ın rahmet ve bereketini de beraberinde getiren selamdır, nitekim namazda biz de Hz. Resulullah'a (s.a.a) selam verirken "Allah'ın selam rahmet ve bereketi size olsun ey Allah'ın peygamberi" demekteyiz.

Hz. Resulullah efendimize (s.a.a) selam vermenin önemi, o hazretin din yolunda olmadık zorluklara göğüs germiş olmasıdır; üzerine düşen elçilik görevini en mükemmel şekilde yerine getirmiş, kullarla Rabbi arasında en mükemmel bağlantıyı kurmuş olması nedeniyledir.

Ve kendimizi de selamlarız namazda: Selam olsun bize ve Allah'ın salih kullarına; selam size ey varlık âleminin iyileri, ey yukarı âlemin melekleri ve gerçek müminler!...

Selam, cennet ehlinin dilinden düşürmediği esenlik temennisidir¹¹⁴ ve Yüce Allah da onları selamlar.¹¹⁵

112 - Bihar'ul Envar, c: 91, s: 64.

113 - Haşr, 22.

Melekler de kıyamette, kurtuluşa erenleri selamlarlar.¹¹⁶

Müminlere ve salih kullara bu şekilde selam veren namaz ehli, kendisini bu liyakatli kullarla birlikte görür, yalnızlık duygusuna kapılmaz ve kurtuluşa erenlerin arınmışlık ve liyakat deryasında bulur kendisini.

Selamla birlikte namaz sona ermiş ve bu manevi görüşmenin resmi vakti tamamlanmış olur.

Ama... Namaz tamamlanır tamamlanmaz seccadeyi hemen terketmek mi gerekir?..

Dua, tazarru, dilek, şükür secdesi, namazın takibatı... Bütün bunlar, namazın tamamlayıcısı konumundadırlar; bu nedenle kısaca, namazdan sonraki bu amelleri de özetlemeye çalışalım.

NAMAZIN TAKİBATI

Namaz bittikten sonra seccadeden hemen kalkılmaz, Rahman'a el açılır, dua edilir, zikredilir, Allah'a hamd-u senâda bulunulur, ihtiyaçlar O'ndan istenir; kulluk ve ibadetin bu güzel ve manevi atmosferi böylece çabucak dağılmaz ve korunmuş olur. Müstehab duaları okumak ve namazın bu manevi atmosferinden kopmamak "namazın tâkibatı" olarak adlandırılır.

Ezanla ikame nasıl namazı karşılamaya gitmek gibiyse, takibat ta namazı bir nevi uğurlamaktır.

İyi bir misafir, çağrıldığı yemekten önce ve sonra da ev sahibiyle sohbet ve muaşerette bulunup bu görüşmeden hemen bıkmayan kimsedir. Yemeğini yer yemez hemen sofradan kalkıp ev sahibine teşekkür dahi etmeden ve vedalaşma gereği bile duymadan davet edildiği yeri terkeden birinin bu yaptığı ancak kabalık ve densizliktir.

Namaz ilahi bir farizadır. Namazdan önce namazı özlemek, ona hazırlanmak, camide veya seccadede zikir ve duayla namazı beklemek namaza bir nevi "hoş geldin" deyip onu karşılamaktır; bu anlamda ta'kibat ta namazı bir çeşit uğurlama sayılır. Takibata önem vermemek; namazı hafife almak ve âdeta onu baştan savmaktır.

114 - İbrahim, 23.

115 - Yâsin, 58.

116 - Ra'd, 24 (...sabrettiğinize karşılık selam size).

İnşirah suresinin 7. Ayetinde "Boş kaldığın zaman hemen başka bir işe sarıl ve Rabbine rağbet et" buyrulur.

Namaz farizasından sonra, müstehab olan dua ve yakarış başlar...

İmam Sadık (a.s) hazretleri "Namazını bitirince duayla, takibatla meşgul ol; sabah, öğle ve akşam namazlarından sonra yapılan dualar kabul görür" buyururlar.¹¹⁷

Namazdan sonra okunması müstehab olan dua ve zikirleri, ilgili dua kitaplarında bulmak mümkündür.

HZ. FATİMA (S.A) TESBİHİ

Her namazdan sonra yapılacak en iyi takibat, Hz. Fatıma (a.s) tesbihatıdır. Hz. Resulullah (s.a.a) efendimizin biricik kızı Hz. Fâtıma (a.s) validemize öğretmiş olduğu bu müstesnâ zikir 34 kez "Allah-u ekber" 33 kez "elhamdulillah" ve 33 kez de "sübhanallah" tan ibarettir.

Bu yüz zikirle Yüce Allah'ın büyüklüğünü anıp O'na hamd-u senada bulunmak ve O'nu tenzih ve tesbih etmek, İmam Sadık hazretlerinin de (a.s) buyurmuş olduğu üzere Allah indinde bin rekat müstehab namazdan daha hayırlıdır.¹¹⁸

Ehl-i Beyt imamlarından Hz. Bâkır (a.s) da şöyle buyururlar: Hz. Fatıma-i Zehra (a.s) tesbihatından daha üstün bir tesbih yoktur, eğer ondan daha üstünü olsaydı

117 - Müstedrek'il Vesâil, c: 1, s: 336.

118 - Müstedrek'il Vesail, c: 1, s: 336.

Hz. Resulullah (s.a.a) mutlaka onu Hz. Fatıma'ya (a.s) öğretirdi.¹¹⁹

Rivayetlerde, cennet gençlerinin efendisi olan Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) mübarek türbesinin toprağına secde etmenin pek faziletli olduğu geçer, aynı şekilde o hazretin toprağından yapılmış 34'lük bir tesbih taşımanın pek sevab olduğu, zikredilmediği zamanlarda, sadece elinde çevirmenin bile iyi bir amel sayıldığı hatırlatılır,¹²⁰ zira bunun mümin için yapıcı ve yetiştirici olduğu, Allah yolunda cihad ve kıyam kültürünü çağrıştırarak mümini daima cihad ve kıyama hazır halde tuttuğu vurgulanır.

Ehl-i sünnet kaynaklarında bu tesbihatın önemi etraflıca anlatılmıştır.¹²¹

Bu tesbihatın yavaş, düşünerek ve söylediği zikrin anlamını bilerek yapılması gerekir. Süratle ve sırf birşeyler söylemiş olmak için zikredilmez, Hz. Fatıma (a.s) tesbihi ne kadar yavaş ve düşünülerek yapılırsa insanı bir o kadar Allah'a yaklaştırıp kemal ve olgunluğa neden olur.

ŞÜKÜR SECDESİ

Namazın takibatından biri de şükür secdesidir.

Yüce Allah'a sonsuz nimetleri için teşekkürde bulunmak ve şükranlarımızı dile getirmek amacıyla namazdan sonra secdeye kapanıp şükürde bulunmamız

119 - Vesail, c: 4, s: 1024.

120 - Cevahir'ul Kelam, c: 10, s: 405.

121 - Sahih-i Müslim, c: 1, s: 418; Sahih-i Buhari, c: 1, s: 110; Sünen-i İbni Mâce, c: 1, s: 299.

hem Yüce Allah'ı hoşnut eder, hem kalbimizde O'nun sevgisini artırır, hem nimetlerinin bereketinin artmasına neden olur.

Rivayetlerde bu secdeye çok önem verilmiştir¹²² Şükür secdesinde hiçbir zikir söylenmese dahi sadece secdeye kapanıp kullukta bulunma nimetini lütfettiği için Allah'a hamdetmek yeterlidir; ancak, "şükrenlillah" veya "hamdenlillah" gibi zikirlerin söylenmesi yeğdir. Bir hadis-i şerifte şükür secdesine kapanıp bir nefeslik sürede "Ya Râb!" zikrini tekrarlayan kula Allah-u Teala'nın hemen cevap verdiği ve "isteğini söyle, hemen yerine getireyim" buyurduğu geçer.¹²³

İmam Sadık (a.s) namazdan sonra şükür secdesinde bulunmanın Allah'ın hoşnutluğuna yolaçıp namazın mükemmelleşmesini sağladığını ve meleklerin takdirini kazandığını söyler, Allah-u Teala, onun bu hareketini pek beğenen meleklerle "bana şükreden bu kulumun hakettiği karşılık nedir şimdi?" diye sorar, onlar da "Senin rahmetin, cennetin, onun sorunlarının giderilmesi..." diye cevap verirler. Bunun üzerine Allah-u Azze ve Cell hazretleri "O bana nasıl teşekkür ediyorsa ben de ona teşekkür ederim" buyurur." Evet, bu son cümle, Allah'ın rıza ve hoşnutluğunun bütün nimetlerden üstün olduğunu gösteriyor.¹²⁴

122 - Bihar'ul Envâr c: 83'te Ehl-i Beyt'ten bu hususta 63 hadis-i şerif nakledilmiştir.

123 - Ae c: 83, s: 205.

124 - Vesail, c: 4, s: 1071.

CUMA NAMAZI

İslamda ibadetin bazen manevi boyutuna ilaveten sosyal ve siyasi boyutu da vardır; bu tür ibadetler açık, aşıkâr, cemaat halinde, yani topluca yapılır ve birtakım özel adâb ve kuralları vardır. Bu mukaddes ve görkemli ibadetlerden biri Cuma namazıdır, Cuma namazı sayesinde islam ümmeti ibadetin manevi ve ruhi faydalarının yanısıra, sosyal ve siyasi faydalara da kavuşur.

Cuma namazı islamın şevket ve ihtişamının tecellisi, müslümanların azametinin göstergesidir, safların vahdet ve birliğini pekiştirir, düşmanların komplo ve oyunlarını bozar.

Cuma namazı iki rekattır ve İmam iki hutbe okur, ayrıca Cuma namazı öğle namazı yerine geçer. Cuma hutbesinde ahlaki ve dini konuların yanısıra, müslümanların sosyal, ekonomik ve siyasi meselelerinin de konuşulması, ve ümmetin takva ve siyasi bilincinin yükseltilmesi, islam düşmanlarının oyun ve komplolarının cemaate açıklanması farzdır. Cuma namazı bu muazzam boyutuyla, müslümanların fikrî sahalarda aydınlanıp gelişmesini sağlar.

İslam dini, Cuma namazına sürekli olarak katılmayı önemle tavsiye etmiş, hatta geçerli hiçbir özrü olmaksızın cemaate ve Cuma'ya katılmamanın bir nevi nifak belirtisi olduğunu hatırlatmıştır.

Hız. Resulullah (s.a.a) "Hiçbir özrü ve hastalığı olmadığı halde bilerek üç hafta ard arda Cuma namazına

katılmayanın kalbine nifak mührü vurulur" buyurmuşlardır.¹²⁵

Cuma namazı, fakirlerin haccıdır,¹²⁶ Allah Teala'yı anmaktır, nitekim Cuma Suresi'nin 9. Ayetinde şöyle buyrulur: "Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman hemen Allah'ı zikretmeye koşun ve alışverişi bırakın"

Cuma günü istirahat ve temizliğin yanı sıra, müslümanların manevi ve siyasi boyutlarını da takviye etmeleri için islamda tatil ilan edilmiştir.

Müslümanlar arasına tefrika ve ayrılık düşürüp zayıflatmaya çalışan ve bu yolda akla gelmedik oyunlar tertipleyen islam düşmanları, Cuma namazının kılınmasından büyük rahatsızlık duyar ve bu iman kalesini yıkabilmek için ellerinden geleni esirgemezler.

Rahmetli İmam Humeyni -ks- nin sürekli şöyle dediği bilinmektedir: "Daima cemaatleşin, Cuma namazlarını görkemli şekilde eda edin, diğer cemaat namazlarına da aynı şekilde ziyadesiyle önem verin, bilin ki şeytanlar namazdan korkarlar, camiden korkarlar."¹²⁷

YAĞMUR NAMAZI

Müstehab namazlardan biri de "yağmur namazı" dır. Açıklayacağımız şartlarda kılınan yağmur namazı, Allah-u Teala'dan yağmur yağdırmasını, kıtlık ve kuraklığı

125 - Ae ,c: 5, s: 6.

126 - Ae, c: 5, s: 5.

127 - Sahife-i Nur, c: 12, s: 149.

gidermesini ve ekinleri yeşertmesini istemek için kılınır; buna "istiskâ namazı" da denilir.

İmam Humeyni'nin -ks- Tahrir'ul Vesile" adlı eserinde şöyle geçer:

"Yağmur namazı müstehaptır, nehirlerin suyu azaldığı ve yağmur yağmadığı zaman kılınır. Yağmurun kesilmesinin nedeni günahların artması, nimetlere nankörlük edilmesi, insanların hak ve hukukunun gözetilmemesi, alış verişte dürüst davranılmaması, zulüm, hile, iyiye emr ve kötünden sakındırma prensibinin terkedilmesi, zekat verilmemesi, Allah'ın emirlerine aykırı yargı ve yönetimde bulunulması gibi nedenler Allah'ın gazabına ve yağmurun kesilmesine sebep olur"¹²⁸

Yağmur namazı da Ramazan ve Kurban bayramları gibi iki rekattır ve cemaatle kılınır. Her rekatında bir Hamd ve ardından herhangi bir başka sure okunur; ilk rekatında 5, ikinci rekatında da 4 tekbir vardır. Her rekatta, bu tekbirlerin herbirinden sonra bir kunut vardır ve kunutta, yağmur istenen bir duanın okunması evlâdır.

Yağmur namazının adâbı şöyle özetlenebilir:

- Surelerin yüksek sesle okunması

- Üçüncü gün Pazartesi veya Cuma'ya denk gelecek şekilde üç gün ard arda oruç tutmak.

- İmamın cemaatle birlikte şehir dışına çıkması, tam bir huzur, vakar, huşu ve ilahi bir teslimiyet içinde ve Yüce Allah'ın lütfuna ihtiyaç duyarak namaz kılınabilecek temiz bir yer seçmesi, imamın ve cemaatin acınacak ve muhtaç bir hale bürünmesi (ör: yalınayak olmak vb. gibi)

128 - Bu hususta hadisler için bkz: men Lâ Yehzer'ul Fakih, c: 1, s: 524.

- Minberin de birlikte götürülmesi, müezzinlerin bu cemaate katılması; yaşlılar, çocuklar ve bu ahalinin hayvanlarının da oraya götürülmesi, özellikle çocukların ve minik bebeklerin annelerinden ayrılması (böylece ağlaşma olacak ve bu da Allah'ın merhametiyle rahmetinin inmesine yol açacaktır.)

-İmam, namazdan sonra abasının sol omuzu sağ, sağ omuzu da sol omuzuna gelecek şekilde abasını çevrik giymeli ve sağ tarafına doğru yüksek sesle yüz tekbir ve sonra da sol tarafına doğru yüz tekbir getirdikten sonra yüz kere Allah'a hamd ve şükürde bulunmalıdır. Cemaat de ona katılmalı, onunla birlikte zikretmelidir. Bu şükür zikri tamamlandıktan sonra İmam dua etmeli, cemaat de amin demelidir, bu dua ve zikirler tam bir yakarış, figan ve tazarru haliyle eda edilmelidir.

Hz. Resulullah'ın (s.a.a) mutahhar Ehl-i Beyt'inin (a.s) öğrettiği duaların tercih edilmesi yeğdir.¹²⁹

Bu cümleden olmak üzere Sahife-i Seccadiye'nin 19. Duasıyla Hz. Ali'nin yağmur namazı hakkındaki duası tavsiye edilmiştir.¹³⁰

Yakın tarihte kılınan yağmur namazlarının en unutulmaz olanı, İran'ın İngiliz işgalinde bulunduğu yıllarda Kum kentinde Ayetullah Seyyid Muhammed Taki Hansâri hazretlerinin -ks- kıldığı yağmur namazıdır. Bu namazın hemen akabinde yağmur yağmaya başlamış, ecnebiler bu kerametten fevkalâde etkilenmişlerdir. İlahi rahmet ve merhametin nazil olmasına yardımcı olan

129 - Tahrir-ul Vesile, İmam Humeyni -ks- c: 1, s: 254.

130 - Müstedrek-i Nehc'ul Belâga, c: 6, s: 268 ve Menlâ Yehzer'ul Fakih, c: 1, s: 527.

unsur, samimi bir teslimiyet ve tevbe hali, ihlasla üzülmeye, Allah'ın azamet ve kudreti karşısında teslimiyetle eğilip ihtiyacını O'ndan isteme ve özellikle cemaatin bütün kalbiyle Allah'a yönelmesi, O'nun rahmet ve merhametine sığınmasıdır. Allah-u Azze ve Cell bazen hayvanlara açıyarak yağmur indirir de, bundan insanlar da nasiplenmiş olur...

Hadis-i şerifte anlatılan şu vak'a epey düşündürücüdür:

Hiz. Süleyman -as- sahabeliyle birlikte yağmur namazı kılmaya giderken yolda bir karıncanın duaya durduğunu ve "Ya Rabbim! Biz de senin kulunuz ve senin rızkına muhtacız, insanoğlunun işlediği günahlar yüzünden bizim de ölmemize gönlün razı olur mu?" diye yakardığını gördü. Bunun üzerine, refakatindekilere dönüp "Geri dönün" buyurdu "Sizden başkasının duası sizi yağmura kavuşturdu!"¹³¹

İmam Sadık (a.s) şöyle anlatır: Firavun'un adamları birgün onun huzuruna çıkıp Nil'in kurduğunu ve bu gidişle herkesin susuzluktan öleceğini söylediler. Firavun, onları gönderdikten sonra geceyarısı Nil nehrine gidip ellerini semaya açarak "Ya Rabbi! Senden gayrısının bize su vermeye muktedir olmadığına inandığımı bilirsin; o halde bize su ver diye yalvardı; aynı gecenin sabahı Nil, eskisi gibi coşup akar oldu".¹³²

131 - Menla Yehzer'ul Fakih, c: 1, s: 524.

132 - Menlâ Yehzer'ul Fakih, c: 1, s: 526.

BAYRAM NAMAZI

Müstehab namazlardan biri de Ramazan ve Kurban bayramı namazlarıdır. İki rekat olan bu bayram namazlarında 9 tekbir ve 9 kunut vardır; birinci rekatta 5, ikinci rekatta 4 tekbir vardır ve bu tekbirler rükudan öncedir; her tekbirden sonra kunut duası okunur.

Bir ay süren Ramazan orucunun ardından, Şevval ayının 1. günü kılınan Ramazan bayramı namazı; Allah-u Teala'ya, bu farizayı yerine getirmeyi nasib ettiği için şükranla bulunmak üzere kılınan şükür namazıdır ve oruç tutan müminler için bir ödüldür.

İmam Bakır (a.s) hazretleri, sahabeden Cabir -ra'-e şöyle buyurmuşlardır:

Şevval ayının ilk günü girdiğinde gökyüzünden bir münadi şöyle seslenir: Ey müminler! Ödüllerinizi almaya koşun! Ey Cabir, Allah'ın verdiği ödül, şu sultanların verdiği ödüllere hiç benzemez!"¹³³

Ramazan bayramı, en büyük islam bayramlarından biridir, bu büyük günde kılınan özel namaz, kulla Rabbi arasındaki bağları pekiştirip güçlendirdiği gibi, bayram sevinci ve coşkusuna da ilahi ve manevi bir renk kazandırır.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurur:

"Ramazan bayramı ve bu bayramda kılınan özel namaz, müslümanların biraraya gelip Yüce Allah'ı tekbir ve tenzih ederek O'nun sayısız nimetleri karşısında şükran ve hamd-u senâda bulunmaları içindir; Ramazan bayramı, müslümanların biraraya gelmesi, birlikte sevinmesi

133 - Vesail, c: 5, s: 140. Menlâ Yehzer'ul Fakih, c:1, s: 511.

demektir, o gün zekat günüdür, Yüce Yaradan'a yönelme ve O'na el açarak yalvarıp tazarruda bulunma günüdür"¹³⁴

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) şöyle buyurur: "Ey insanlar! Ramazan bayramı iyilerin ödüllendirildiği ve kötülerin ziyan ettiği gündür, kıyamete en fazla benzeyen gündür bu!.. Evlerinizden çıkıp da namaz kılacağınız yere (musalla) doğru akın ettiğinizde, kabirlerinizden kaldırılarak Mahşer meydanına doğru götürüleceğiniz günü hatırlayın... Bayram namazına durduğunuzda, Kıyamet günü Allah-u Teala'nın -cc- huzuruna çıkarılacağınızı hatırlayın; evlerinize döndüğünüzde, cennet veya cehenemdeki evlerinize döneceğiniz âni yâdedin...."¹³⁵

Ramazan ve Kurban bayramı namazlarına katılıp o muazzam cemaatle birlikte olmak islam ümmetinin deryasına katılmak ve bir ay boyunca Rabbine itaat ve ibadetle meşgul olan kullara Yüce Allah'ın rahmet ve mağfiretinin ulaşmasını çabuklaştıran toplu ibadete iştirak demektir.

Bayram günü ve namaz sırasında müslüman, fevkalâde bir kulluk ve ibadet atmosferine girer, huzur ve huşu içinde bütün varlığı maneviyat ve Allah'a teslimiyet duygularıyla dolup taşar; bunun yanı sıra müslümanlar arasında kardeşlik ve beraberlik bağlarını güçlendirip samimiyeti artırır.

Ramazan bayramı namazının kunutunda "Allahumme eh'l'el kibriya-i ve'l azamet" duası okunur; Yüce Yaratıcı büyüklük azamet ve celal sıfatlarıyla anılır ve Hz.

134 - Vesail, c: 5, s: 141. Menlâ Yehzer'ul Fakih, c:1, s: 522.

135 - Vesail, c: 5, s: 141.

Resulullah'la (s.a.a) mutahhar Ehl-i Beyt'inin (a.s) yüzü suyu hürmetine Allah'tan rahmet, mağfiret ve bağışlanma dilenir, salih kulların en iyi istekleri istenir, bütün kötülüklerden Allah'a sığınılır, "Affet, Ya Rabbim bizleri affet!..." yakarışlarının nurlandırdığı şükür secdeleri bu ibadet, teslimiyet ve kulluğun en yüce doruklarıdır.

MÜSTEHAB - SÜNNET - NAMAZLAR

Sevgi ve merhamet kaynağı Yüce Allah'a duyulan ilgi ve kulluk aşkı, insanın vazife olarak belirlenen farzlara ilaveten ibadette bulunmasına, sünnet ve müstehab ibadetlere de aşkla yönelmesine neden olur; bunun en bariz göstergesi sünnet namazlarıdır.

Rabbine aşık olan bir kul, sırf farz namazlarla nasıl iktifa eder, sünnetlere nasıl sarılmaz?! "Nafile" namazları olarak da bilinen sünnet namazları pek fazladır ki bunların günlük (yevmiye) farzlar yanında kılınanları şunlardır:

Sabah namazının farzından önce 2 rekat. Öğle namazının farzından önce 8 rekat. İkinci namazının farzından önce 8 rekat. Akşam namazının farzından sonra 4 rekat. Yatsı namazının farzından sonra oturarak 2 rekat.

Teheccüd veya gece namazı 11 rekattır ve sabah ezanından önce -teheccüd-, iki rekati şef namazı ve bir rekati de Vitr namazı adıyla bilinir.

Bu namazlara arapçada "gerekli farzdan fazla olan" anlamında "nafile namazlar"ı denir.

Hz. Resulullah efendimize (s.a.a) gece namazı farz kılınmıştı, Allah Tealâ -cc- hazretten gecenin belli bir

saatinde uyanıp ibadetle meşgul olmasını ve böylece yüce bir dereceye ulaşmasını istemiştir.¹³⁶

Hadis-i şerifte şöyle geçer: "Müstehab namazlar, Allah-u Teala'nın -cc- huzuruna takdim edilen hediyelerdir, her hal-ü kârda kabul edilirler."¹³⁷ Nafile veya sünnet namazlar konusunda kaynak eserlerde birçok hadis zikredilmektedir¹³⁸

Müstehab namazlar, farzlardaki hata ve noksanların bir nevi telafisi sayılır, başka bir deyişle Allah rızası için verilen sadaka gibidir. Özellikle gece namazı, kulla Rabbi arasındaki aşıkâne irtibatın eseridir, herkesin uykuda olduğu bir zamanda uyanıp gecenin lâhuti sessizliğinde Rabbine el açıp yakaran kul, bu gece namazıyla O'nun rıza ve mağfiretini talep eder, gözyaşları içinde kıyama durur, rükuya iner, secdeye kapanır ve Yüce Yaratıcısının affına ve merhametine sığınır.

Evliyalar ve salihler gece namazı kılar, uzun kunutlar ve secdeler eder, sünnet namazlara sınıksız sarılır, gözyaşlarıyla gecenin zulmetini nura çevirirlerdi.

Büyük alimler, arifler ve bütün kalbiyle Allah'a bağlanan gönül ehli, gece namazını terketmemeye özen gösterir..¹³⁹

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır: "Beni sevdiğini iddia ettiği halde geceleyin uyuyakalan ve beni

136 - İsra, 79.

137 - Gısar-ul Cemal, Nafile kelimesi

138 - Bihar'ul Envar'ın 84. Cildinin tamamı bu konuya ayrılmıştır.

139 - Gece namazı için ilmihal kitaplarının yanısıra mefatih'il Cinan'a da müracaat edilebilir.

anmadan sabahlayanın bu sevgisi yalandır. Kim sevdiğiyle yalnız kalmayı, halvet edip başbaşa olmayı istemez?"¹⁴⁰

Nafile ve sünnet namazları, insanı öyle bir dereceye ulaştırır ki Hak'tan gayrı şey görmez olur, gönlü gözü açılır, Hak'tan gayrısını duymaz, ettiği her dua kabul olur.¹⁴¹

CEMAAT NAMAZI

Namazda uyulması gereken en önemli noktalardan biri de, cemaatle kılınmasıdır. Cemaat namazının büyük ödülleri vardır, ferdî ve sosyal fayda ve bereketleri fevkalâde fazladır.

Cemaat namazı Allah'ın birliğine inanan müslümanların şevket ve görkeminin mazharıdır, bireyin tevhidi bir ibadette toplumla bütünleşmesi ve damlanın deryaya katılmasıdır; vahdetin başlangıcı ve kardeşlik ruhunun pekişmesi, güçlenmesidir.

Cemaat namazı müslümanların yekdiğerini tanıması, birbirinin halinden haberdar olması, ihtiyaç ve problemlerinin bilinmesi için müsait bir ortamdır. Cemaat namazı, en mükemmel, en büyük, en samimi ve masrafı en az olan bir toplanma şeklidir. Cemaat namazı:

İslam düşmanlarının gözüne diken gibi batar.

Disiplin, saflar arasında birlik ve vahdet, vaktin doğru ve dakik şekilde değerlendirilmesi, bireysellik ve bencillikle mücadele demektir. Kırgınlıklar ve

140 - Müsbah' uş Şerîâ.

141 - Sevak'ul A'mâl, s: 88.

dargınlıkların giderilmesi, uhuvvet ve kardeşlik ruhunun geliştirilmesidir.

Namaz vakti girdiğinde, bekleyip cemaatle kılmak müstehaptır. Biraz gecikerek de olsa, cemaatle kılınan namaz, tam vaktinde ama tek başına kılınan namazdan yeğdir. Keza, kısa ve çabucak bitse bile cemaatle kılınan namazın fazileti, daha yavaş ve uzun sürede kılınsa bile tek başına eda edilen namazın faziletinden üstündür.¹⁴²

Bir hadiste, cemaate katılanların on kişiden fazla olması halinde o cemaatin kazandığı sevabın sayı ve hesaba sığmayacağı buyrulmaktadır.

Cemaat namazını kıldırın imam âdil, takvalı ve liyakatli olmalı, cemaat ona uymalıdır.

Bu şart takva ve adaletin islamda esas ölçü olduğunu ve bu ölçüye sahip olanlara itaat edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Cemaat namazının önemsenmemesi Allah'ın emrinin önemsenmemesi demektir, keza, cemaate önem vermek Allah'a itaatın güzel bir kıtasıdır.

Cemaat kılmak için evinden çıkan veya camide cemaati bekleyen kimse bu süre zarfında namaz kılmanın sevabını kazanır.¹⁴³

Cemaat namazında cemiyet ne kadar fazla olursa sevabı da bir o kadar artar. Nitekim hadis-i şerifte "Cemaat namazını seveni, Allah sever" buyrulmaktadır.¹⁴⁴

142 - Rahmetli İmam Humeyni'nin İlmiyal risalesi, 1402. mesela.

143 - Kenz'ul Ummâl, c: 8, 22818. hadis.

144 - Müstedrek'il Vesail, c: 1, s: 488.

Bir başka hadiste Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: Cemaat namazının safları, dördüncü gökteki meleklerin safları gibidir.¹⁴⁵

İMAMIN ADALETİ

Cemaat namazı dini bir toplanma ve bir lidere uyma anlamlarını da taşıdığından, imam; cemaatin en iyi, en dürüst ve en âdil bireyi olmalıdır. İmam, dürüstlük ve imanına cemaatin güvendiği kimse olmalıdır.

Günahkar ve laubali insanlar imam olamaz.

Hadis-i şerifte " Aranızda en üstün ve en iyi olanlarınızı imam seçin" şeklinde buyrulur¹⁴⁶

İmam Bâkır hazretleri (a.s) "İmam, bilge ve fikir sahibi olmalıdır" der.¹⁴⁷

Cemaate imamet edebilme şartı günden uzak durma, dürüstlük, dindarlık ve bilgelik olunca o cemiyetin de bu vasıflar doğrultusunda hareket edeceği ve bunları ölçü alacağı apaçık ortadadır.

Adaletin ne olduğu hakkında çok şeyler söylenip yazılmıştır, rahmetli İmam şöyle diyor: "Adalet, insanı büyük günahları işlemekten veya küçük günahları ısrarla tekrarlamaktan alıkoyan ve insanın kendi içinden kaynaklanan bir ruh haletidir"¹⁴⁸

145 - Ae.

146 - Menlâ Yehzer'ul Fakih, c: 1, s: 377.

147 - Müstedrek, c: 1, s: 492.

148 - Tahrir'ul Vesile, c: 1, İmam olmanın şartları.

İmam Sadık'tan (a.s) "Âdil insan kimdir?" diye sorulduğunda" Gözünü namahreme kapatan, dilini günden ve elini de zulümden koruyan" buyurdular¹⁴⁹

Bir hadis-i şerifte Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: Alışverişte haksızlık etmeyen, konuşurken yalan söylemeyen ve sözünü tutan kimse müritli ve âdil kimsedir"¹⁵⁰

Cemaat namazının önemi ve imamın adaleti konusunda bu kadarın yeterli olacağı kanaatindeyiz...

Namazlarımızı cemaatle kılmaya çalışalım.

Dînî içerikli bu tür toplanma ve cemaatleşmelerin kıymetini bilelim...

Düşmanı tezyif edip müslümanlar arasında birlik ve kardeşliği pekiştiren "cami" siperlerini boş bırakmayalım...

Türlü bahanelerle kendimizi cemaat namazının feyz ve bereketlerinden mahrum etmeyelim...

Ve Yüce Yaradan'a el açıp bütün kalbimizle yakarıyoruz:

Ya Rabbi!

Bize sadece senin kulun olmayı ve sana gerçek kul olmanın gereklerini yerine getirmeyi nasib et ve bunda irademizi kararlı kıl!

Sana ibadette bulunma aşkını gönlümüzde alevlendir.

Hayatımızı, yeteneklerimizi, fikrîmizi, fizikî ve ruhî gücümüzü senin itaatin ve rızan doğrultusunda kullanma tevfiği ver bize.

Bizi "namaz kılanlar"dan et...

149 - Bihar'ul Envâr, c: 75, s: 248.

150 - Ae, c: 67, s: 1.